

Vysoká škola ekonomická v Praze

Fakulta managementu v Jindřichově Hradci

Bakalářská práce

Ema Grumelová

2008

Vysoká škola ekonomická v Praze

Fakulta managementu v Jindřichově Hradci

Katedra veřejného sektoru

Mezinárodní měnový fond na rozcestí

Vypracovala:

Ema Grumelová

Vedúci bakalárskej práce:

Ing. Martin Musil

Prehlásenie

Prehlasujem, že bakalársku prácu na tému
»Mezinárodní měnový fond na rozcestí«
som vypracovala samostatne.

Použitú literatúru a podkladové materiály
uvádzam v priloženom zozname literatúry.

Jindřichův Hradec, apríl 2008

---

podpis studenta

Anotácia

Mezinárodní měnový fond na rozcestí

Zhodnocení úlohy, postavení a práce v kontextu současné doby a nastínění jeho budoucího směřování.

april 2008

Pod'akovanie

Za ochotu, cenné rady, námety a podnetné pripomienky

by som chcela pod'akovať vedúcemu svojej práce

Ing. Martinovi Musilovi.

Obsah

Zoznam použitých skratiek	1
Úvod	3
1. Vznik Medzinárodného menového fondu	4
1.1 Príčiny vzniku, založenie a charakteristika Medzinárodného menového fondu	4
1.2 Bretton-woodsky menový systém	9
1.3 Jamajský menový systém	12
2. Ciele a nástroje Medzinárodného menového fondu	13
2.1 Ciele Medzinárodného menového fondu	13
2.2 Organizačná štruktúra Medzinárodného menového fondu	13
2.3 Politika Medzinárodného menového fondu	14
2.3.1 Podpora globálneho rastu a ekonomickej stability	15
2.3.2 Pomoc pri odškodnení	15
2.3.3 Zmierňovanie chudoby	16
2.4 Finančná štruktúra Medzinárodného menového fondu	16
2.4.1 Špeciálny štandard pre zverejňovanie údajov	17
2.4.2 Kvóty a hlasovanie	17
2.4.3 Celkové zdroje	18
2.4.4 Financovanie IMF	21
2.5 Práva a povinnosti členských štátov	21
3. Vývoj Medzinárodného menového fondu	24
3.1 Zmena poslania Medzinárodného menového fondu	24
3.1.1 Rozširovanie členskej základne	25
3.2 Dopady politiky IMF	27
3.3 Reforma IMF	32
3.3.1 Nový model kvót	34
3.3.2 Efektívnosť dohľadu	36
4. Postavenie a úloha IMF v súčasnosti	38
Záver	44
Literatúra	46
Prílohy	51

Zoznam použitých skratiek

BIS	Banka pre medzinárodné platby (Bank for International Settlements)
ČNB	Česká národní banka
DEM	Nemecká marka (Deutsche Mark)
DSBB	Spravodajský výbor (Dissemination Standards Bulletin Board)
EMEs	Ekonomiky vynárajúcich sa štátov (Emerging Market Economies)
ESF	Facilita (prostriedok) proti exogénnym šokom (Exogenous Shocks Facility)
FATF	Medzinárodná iniciatíva proti praniu špinavých peňazí (Financial Action Task Force)
FRF	Francúzsky frank (French Franc)
FSF	Fórum finančnej stability (Financial Stability Forum)
G7	Skupina siedmich najvyspelejších štátov (Group of seven)
G20	Rozšírenie G7 o rozvojové krajiny (Group of twenty)
GAB	Všeobecná dohoda o pôžičke (General Arrangements to Borrow)
GBP	Britská libra (Great Britain Pound)
GRA	Účet všeobecných zdrojov (General Resources Account)
HDP	Hrubý domáci produkt
HIPS	Ťažko zadĺžené chudobné krajiny (Heavily Indebted Poor Countries)
IBRD	Medzinárodná banka pre obnovu a rozvoj (International Bank for Reconstruction and Development)
IMF	Medzinárodný menový fond (International Monetary Fund)
JPY	Japonský jen (Japan Yen)
MDRI	Podnet k mnohostrannej pomoci pri zadĺžení (Multilateral Debt Relief Initiative)
NAB	Nová dohoda o pôžičke (New Arrangements to Borrow)
OECD	Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (Organisation for Economic Co-operation and Development)
OSN	Organizácia spojených národov
PRGF	Facilita k zníženiu chudoby a podpore rastu (Poverty Reduction and Growth Facility)

ROSCs	Správa o dodržiavaní štandardov a kódov (Report on the Observance of Standards and Codes)
SDDS	Špeciálny štandard pre zverejňovanie údajov (Special Data Dissemination Standard)
SDR	Zvláštne práva čerpania (Special Drawing Rights)
USA	Spojené štáty americké (United States of America)
USD	Americký dolár (United States Dollar)
WB	Svetová banka (World Bank)
WTO	Svetová obchodná organizácia (World Trade Organisation)

Úvod

Súčasným trendom v medzinárodných hospodárskych a politických vzťahoch je všeobecná globalizácia vytvárajúca objektívnu potrebu koordinácie hospodárskej politiky na medzinárodnej úrovni. Čím vyššej formy integrácie má byť dosiahnuto a čím vyšší počet krajín sa tohto procesu účastní, tým vyššia je potreba tento proces inštitucionalizovať a presadzovať nie z individuálnych, ale spoločných pozícií.

Pre obdobie po druhej svetovej vojne je preto typický vznik niekoľkých veľmi významných integračných celkov a inštitúcií, ktoré významne ovplyvňujú hospodársku politiku zúčastnených krajín. Z hľadiska menovej spolupráce, medzinárodnej koordinácie hospodárskych politík a medzinárodného obchodu má dôležité postavenie Medzinárodný menový fond.

Ako však naznačuje názov tejto bakalárskej práce, po mnohých rokoch pôsobenia tejto inštitúcie a teda vplyvom zmien odohrávajúcich sa v menovej politike, je jej budúcnosť neistá. Práve tento predpoklad, a taktiež záujem o medzinárodné dianie, bolo podnetom k napísaniu tejto práce, a teda k hlbšej analýze histórie a zároveň súčasnosti Medzinárodného menového fondu. Mojim cieľom preto je čitateľovi priblížiť začiatky, pôsobenie, vývoj, zhodnotiť úlohu a postavenie a načrtnúť možné smerovanie tejto inštitúcie, prostredníctvom faktov a odborných i laických názorov.

Tomuto cieľu prispôbím aj štruktúru mojej práce a pri jej spracovaní budem využívať hlavne metódy syntézy, analýzy a komparácie. Prvá kapitola bude popisovať samotný Medzinárodný menový fond, príčiny jeho vzniku a založenie. Druhá kapitola sa bude venovať jeho cieľom a nástrojom, ktoré používa k tomu, aby splnil svoj účel. Priblížim taktiež organizačnú štruktúru Fondu, politiku, finančnú štruktúru a práva a povinnosti jeho členov. Nutnosť reakcie na aktuálne dianie v svetovej ekonomike prinútila Fond k prijatiu nových nástrojov a reforiem, a preto ďalšia kapitola bude pojednávať o jeho vývoji a o tom, čomu sa musel počas svojej existencie prispôbiť. Posledná kapitola bude venovaná jeho súčasnému postaveniu a úlohe skrz rôznych faktov a názorov.

1. Vznik Medzinárodného menového fondu

1.1 Príčiny vzniku, založenie a charakteristika Medzinárodného menového fondu ^[13, 14, 15, 60]

V snahe predísť menovým krízam, neočakávaným kurzovým výkyvom, hlbokým nerovnováham v platobných bilanciách a pod. a v snahe podporiť medzinárodný obchod a ešte pred sklonkom druhej svetovej vojny pripraviť predpoklady pre stabilný rozvoj medzinárodnej menovej spolupráce v povojnovom svete, vypracovalo medzinárodné spoločenstvo systém nepriamej fixácie národných mien na zlato, doplnených úverovým mechanizmom pre krytie sald obchodných bilancií. Tento systém dostal podľa miesta jednania názov bretton-woodsky a inštitúcie novo založené pre jeho presadenie názov Medzinárodný menový fond (IMF) a Medzinárodná banka pre obnovu a rozvoj (IBRD)¹.

Medzinárodný menový fond bol založený 45 krajinami vrátane bývalého Česko-Slovenska na medzinárodnej konferencii, ktorá sa konala v júli 1944 v Bretton-Woods, New Hampshire, USA. Oficiálna činnosť IMF začala 27. decembra 1945, keď 29 krajín podpísalo články dohody (Articles of Agreement). IMF je zároveň špecializovanou odbornou organizáciou OSN. Vzťah medzi OSN a IMF je založený na dohode o spolupráci z roku 1947 s tým, že OSN nemôže IMF predkladať odporúčenia k jeho politike.

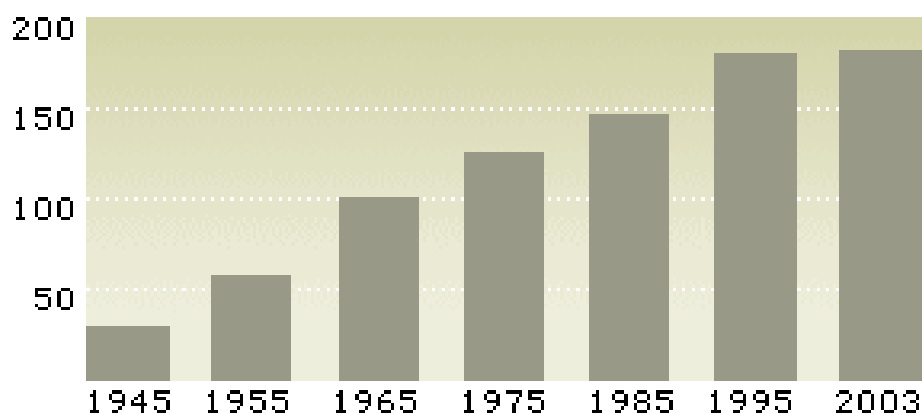
Základné údaje o IMF (október 2007):

- * sídlo: Washington, D. C., USA,
- * súčasné členstvo: 185 krajín (vis Príloha č. 1),
- * zamestnanci: 2 635 zo 143 krajín,
- * celkové kvóty: 338 mld. USD,
- * nevybavené pôžičky (*lending*): 17 mld. USD pre 68 krajín, z ktorých 6 mld. USD pre 57 krajín na priznané obdobia,
- * poskytnutá technická podpora (*technical assistance*): 438,4 effective person years² počas 2007,
- * ukončené konzultácie o dohľade (*surveillance*): 134 krajín počas 2007, z ktorých 125 dobrovoľne publikovalo informácie na ich konzultácii.

¹ IBRD - neskôr súčasť Skupiny Svetovej banky (WB).

² Hodnota „effective person year“ technickej asistencie je 260 dní.

Obrázok 1: Rast v členstve IMF, 1945 – 2003, (počet krajín)

Zdroj: IMF [online]. Dostupné z <<http://www.imf.org>> [2007-12-28], [24]

„Někteří pozorovatelé si ho pletou se Světovou bankou nebo jinou institucí poskytující rozvojovou pomoc a domnívají se, že posláním Mezinárodního měnového fondu je dotovat rozvoj chudších zemí. Jiní ho považují za centrální světovou banku, která řídí mezinárodní finanční toky. A jiní se zase domnívají, že se jedná o mocnou a nepřející organizaci posedlou misionářským prosazováním fiskálních zásahů, která po svých členech požaduje, aby se vydali cestou utahování opasků. Ve skutečnosti nezapadá ani do jedné ze zmíněných kategorií. Jedná se spíše o kooperativní instituci, jejímž členy se dobrovolně stalo 182 zemí, jež chtěly využít možnosti vzájemných konzultací a udržení v chodu stabilní systém nákupu a prodeje svých měn tak, aby mezistátní platby v zahraničních měnách mohly probíhat hladce a bez zbytečných prodlev.“ [40]

Medzinárodný menový fond je svetová organizácia pre medzinárodnú menovú spoluprácu. Je to organizácia, v ktorej takmer všetky krajiny na svete pracujú na dosiahnutí spoločného prospechu. Primárnym účelom IMF je zaistiť stabilitu medzinárodného menového systému – systém zmenných kurzov a medzinárodných platieb, ktorý umožňuje krajinám (a ich obyvateľom) nakupovať tovar a služby od každej z nich. Je to základ pre neustály ekonomický rast a zvyšovanie životných štandardov.

Medzi jeho ciele ďalej patrí:

- * **podpora medzinárodnej menovej spolupráce,**
- * **uľahčenie rozmachu a vyrovnaného rastu medzinárodného obchodu,** a tým prispievanie k udržiavaniu vysokej miery zamestnanosti a reálnych príjmov,
- * **podpora stability výmenných kurzov,**
- * **podpora krajín, ktoré sa dostali do finančných ťažkostí,**

- * **pomoc pri vytváraní mnohostranného platobného systému pri bežných transakciách medzi členmi,**
- * **odstraňovanie devízových obmedzení brániacich rozvoju svetového obchodu.**

Pre členov IMF vyplývajú nasledujúce povinnosti:

- * zložiť určenú členskú kvótu (vis kapitola 2.4.2),
- * splácať úvery vrátane úrokov,
- * usilovať o zmeniteľnosť svojich mien,
- * poskytovať Fondu informácie o stave svojho hospodárstva a svojich medzinárodných transakciách.

Aby udržal stabilitu a dokázal predchádzať krízam v medzinárodnom menovom systéme, monitoruje a dohliada na národný, regionálny a globálny ekonomický a finančný vývoj. Poskytuje rady všetkým 185 členským krajinám, doporučuje im zavedenie politík, ktoré podporujú ekonomickú stabilitu, znižujú napadnuteľnosť ekonomickými a finančnými krízami, zvyšujú životné štandardy, a ďalej Fond slúži ako fórum, kde krajiny môžu diskutovať o národných, regionálnych a globálnych následkoch ich politík. IMF taktiež dočasne financuje krajiny, aby im pomohol s problémami platobnej bilancie – t. j. vtedy, keď nemajú dostatok zahraničnej meny, pretože ich platby do iných krajín prevyšujú ich zárobky v zahraničných menách. Ďalej poskytuje technickú podporu, aby krajinám pomohol vybudovať expertízy a inštitúcie, ktoré potrebujú pre ekonomickú stabilitu a rast.

Predchádzanie kríz

Od skúseností s Mexickou krízou v rokoch 1994 – 95 a Ázijskou krízou v rokoch 1997 – 98, Medzinárodný menový fond zintenzívnil úsilie na pomoc krajinám pri predchádzaní finančných kríz. Zdôraznil dôležitosť začleňovania „šokových tlmivcov“ do ich politík – ako sú adekvátne devízové rezervy; výkonný, účinný a diverzifikovaný finančný systém; spoločensky bezpečný systém a fiškálna politika, ktorá umožňuje vláde, ak je to nutné, vytvárať počas nepriaznivých období vyššie deficity. To uviedlo mnoho podnetov navrhnutých k tomu, aby sa krajiny stali menej zraniteľnými voči krízam:

- * v spolupráci so Svetovou bankou (WB), Fond riadi hodnotenie finančného sektoru krajín prostredníctvom tzv. Financial Sector Assessment Program,
- * vyvinul, niekedy v spolupráci s inými organizáciami ako napr. Svetovou bankou a Bankou pre medzinárodné platby (BIS), štandardy a kódy prospešnej praxe pri tvorbe economickej politiky, regulácie a dohľadu finančného sektora, štatistickej

spolupráce a rozšírenia, a v iných oblastiach. Vydáva oznámenia týkajúce sa dodržiavania a plnenia týchto štandardov a kódov jednotlivých členských krajín (známe ako ROSCs). Tzv. Data Standards Initiatives podporujú členov k tomu, aby vytvárali dôveryhodné, aktuálne a komplexné štatistiky dostupné verejnosti, a tak umožňovali investorom vytvárať rozhodnutia na správne založenej informácii, zlepšovali fungovanie finančných trhov a redukovali pravdepodobnosť vytvorenia krízy. IMF založil Špeciálny štandard pre zverejňovanie údajov (SDDS), ktorý členským krajinám poskytuje prístup k ekonomickým a finančným údajom krajín, ktoré k tomu pristúpili (vis kapitola 2.4.1),

- * vyvinul indikátory zraniteľnosti a modely systému skorého varovania, aby sa zlepšila schopnosť identifikovať krajiny nachádzajúce sa v ťažkostiach,
- * zvýšil úsilie na podporu dobrej vlády, najmä vo verejnom a finančnom sektore,
- * spoluúčastní sa v medzinárodnom úsilí na boji proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu.

Riešenie kríz

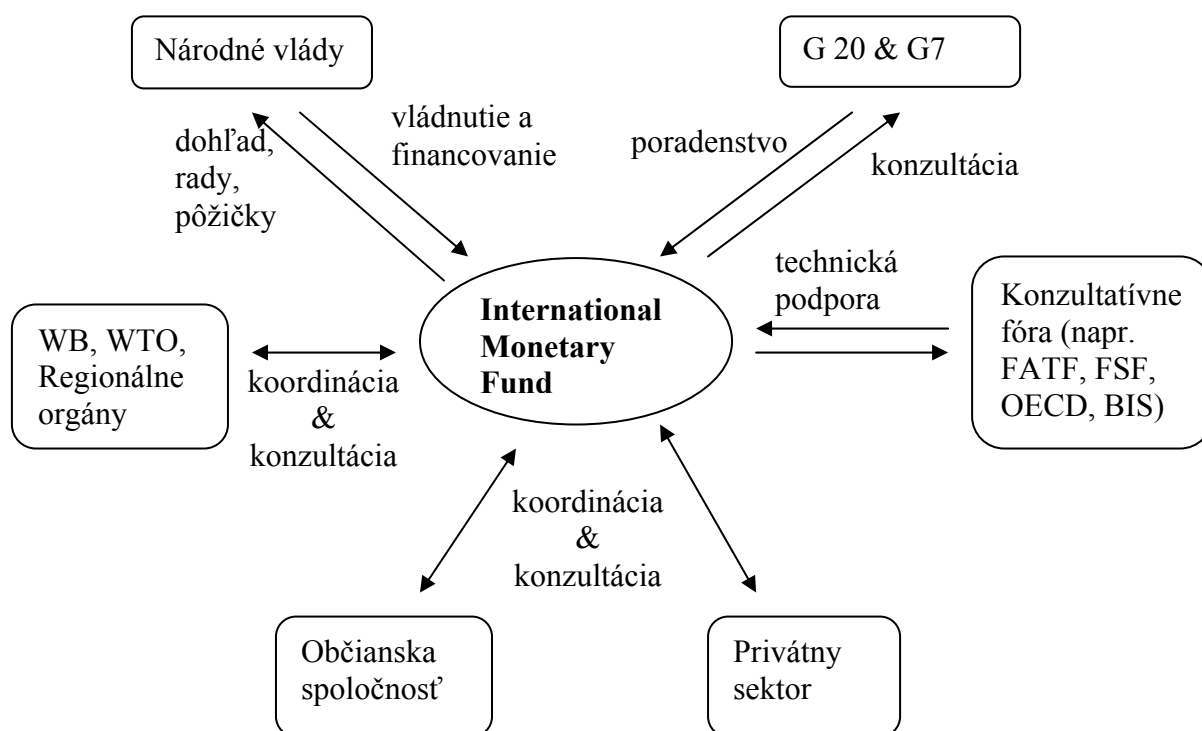
Zďaleka väčšou časťou medzinárodných finančných tokov sú toky privátne. To poukazuje na dôležitosť role, ktorú privátny sektor môže zohrávať pri pomoci v predchádzaní a riešení finančných kríz. Krízam sa môže predchádzať, a nestálosť privátnych tokov môže byť redukovaná, zlepšením odhadov rizík a užším a viac frekventovaným dialógom medzi krajinami a privátnymi investormi. Dialóg môže tiež podporiť väčšiu zainteresovanosť a angažovanosť privátneho sektoru v riešení kríz, keď nastanú. A angažovanosť privátneho sektoru v prevencii a riešení kríz by mala pomôcť limitovať tzv. morálny hazard – to je možnosť, že privátny sektor sa môže zapojiť do riskantného požičiavania, ak by veril, že potencionálne straty budú limitované oficiálnymi záchrannými operáciami.

IMF zosilnil svoj dialóg s účastníkmi trhu, napríklad prostredníctvom založenia tzv. Capital Markets Consultative Group v roku 2000. Táto skupina poskytuje fórum pre pravidelnú komunikáciu medzi účastníkmi medzinárodného kapitálového trhu a manažmentom IMF o záležitostiach spoločného záujmu, zahrňujúc svetový ekonomický a trhový rozvoj a opatrenia k posilneniu globálneho finančného systému.

Medzinárodný menový fond je priamo zameraný na medzinárodný menový a finančný systém, kým napríklad Svetová obchodná organizácia (WTO), s ktorou má IMF 143

spoločných členov, je zameraná na medzinárodný obchodný systém. Obe však pracujú na tom, aby zaistili správny systém pre globálny obchod a platby, a ich práca je doplnková.

Obrázok 2: IMF a medzinárodná finančná architektúra³

Zdroj: *Economic Roundup Winter 2003* [online]. Dostupné z <<http://www.treasury.gov>> [2008-02-13], [28]

Mandát IMF zahŕňa uľahčovanie rozmachu a vývoja a vyrovňovanie rastu medzinárodného obchodu, podporovanie výmennej stability, a poskytovanie príležitosti pre správnu nápravu problémov platobnej bilancie členských krajín. Založenie fondu znamenalo významný predel vo vtedajšom vývoji medzinárodnej menovej spolupráce. Jeho činnosť, zameraná na podporu svetového obchodu a zabezpečenie menovej stability, vniesla určité pravidlá a zásady do medzinárodne ekonomických vzťahov a prispela tak k ich ďalšiemu vývoju.

³ G7 – Group of 7; od roku 1997 G8 – skupina 7 najvyspelejších krajín sveta (Francúzsko, Nemecko, Veľká Británia, Taliansko, USA, Japonsko, Kanada) a Ruska. G20 – Rozšírenie G7 o rozvojové krajiny (neformálne fórum).

FATF – multidisciplinárne fórum vytvorené v Paríži v r. 1989 skupinou G7 na preverovanie opatrení v boji proti praniu špinavých peňazí.

FSF – Fórum finančnej stability – zodpovednosť za otázky medzinárodnej finančnej stability; vznik 1999.

OECD – medzivládna organizácia 30 ekonomicky najrozvinutejších štátov sveta, ktoré prijali princípy demokracie a tržnej ekonomiky; vznik 1961.

1.2 Bretton-woodsky menový systém [2, 6, 9, 32]

Kľúčová diskusia v Bretton Woods sa niesla medzi britskými a americkými delegátmi reprezentujúcimi, každým zvlášť, liberálnu a konzervatívnu víziu globálnych ekonomických inštitúcií. Zatiaľ čo vo Veľkej Británii bol publikovaný plán John Maynard Keynesa o Medzinárodnej clearingovej únii, Harry Dexter White publikoval v Spojených štátoch tzv. americký plán na vytvorenie Stabilizačného fondu.

Dá sa povedať, že Keynes vo svojom návrhu uvažoval o zriadení organizácie bankového typu, u ktorej by každá členská krajina mala svoj účet, a tieto účty mali byť vedené v nenárodnej menovej jednotke „bancor“, ktorej zlatý obsah by bol určený vedením Fondu. „Bancor“ bol teda síce spjatý so zlatom, ale iba spôsobom, ktorý Keynes charakterizoval ako „jednosmerný“⁴. Keynes vychádzal z pozície dlžníckych krajín, a preto sa im vo svojom návrhu snažil vyjsť v ústrety.

Americký Whiteov plán na vytvorenie Medzinárodného stabilizačného fondu kládol dôraz predovšetkým na stabilitu menového kurzu. Podľa tohto plánu by mala byť vytvorená akási medzinárodná devízová banka, ktorá by jednotlivým členským krajinám poskytovala devízové úvery proti zloženiu príslušného ekvivalentu v národnej mene danej členskej krajiny. Princíp fungovania bol založený na predpoklade, že členské krajiny budú úvery používať len k vyrovnaniu bilancie bežných platieb. White ďalej uvažoval zriadiť novú menovú jednotku „unitas“, ktorá by bola zmeniteľná nie len za zlato, ale i za každú inú členskú menu. Whiteov plán, na rozdiel od Keynesovho, vychádzal zo záujmu Spojených štátov ako svetového veriteľa. Uplatňovalo sa v ňom preto výnimočné postavenie dolára a zlata v medzinárodnej menovej sústave, presadzoval sa systém pevných parít národných mien a prechod k širokej zmeniteľnosti mien v medzinárodných platidlách. Oba plány na povojnové usporiadanie menových vzťahov obsahovali formálne veľa podobných prvkov, no ten výsledný sa o čosi viac priklonil k tomu americkému.

Prioritným cieľom IMF bola menová stabilita ako nezbytný predpoklad rozvoja spolupráce v ekonomickej oblasti (menová stabilita bola chápaná v zmysle stability kurzovej). Tomuto cieľu boli podriadené všetky aktivity IMF, ktoré sú zakotvené v Dohode upravujúcej jeho činnosť. V súlade s takto formulovaným cieľom IMF, od samého počiatku svojej existencie, usiloval o vytvorenie takého kurzového systému, ktorého mechanizmus fungovania by

---

⁴ Jednosmerný spôsob mal spočívať v tom, že účastnícke krajiny clearingovej únie mali nárok len na kúpu „bancoru“ podľa pevnej ceny za zlato od clearingovej centrály, ale nemali by nárok na kúpu zlata za „bancor“.

zabraňoval prudkým výkyvom menových kurzov a prispieval tak k udržaniu ich dlhodobej stability, a tým vytváral priaznivé podmienky pre medzinárodný pohyb tovarov, služieb a kapitálu.

Bretton-woodsky menový systém bol založený na pevných výmenných kurzoch jednotlivých mien vo vzťahu k americkému doláru, pričom dolár bol voľne vymeniteľný za zlato a kurzy národných mien sa od dolára nemohli výraznejšie odchýliť. Štáty, ktoré si kvôli nedostatočnému exportu nemohli zaobstarať dostatočné množstvo voľne zmeniteľnej meny (prakticky najmä dolárov) na splátku zahraničného dlhu či faktúr za nákup importovaných tovarov, používali krátkodobé pôžičky od IMF na preklopenie obdobia nedostatku voľne zmeniteľnej meny. Tak sa vyhli menovej a následnej finančnej kríze.

Koncepcia tohto menového systému bola orientovaná na podporu svetového obchodu a v ňom voľného pohybu tovarov a služieb. Preto bol kladený dôraz na postupnú likvidáciu devízových obmedzení, odstránenie diskriminačných opatrení, zavedenie zmeniteľnosti mien členských štátov a dodržovanie systému stabilných pevných kurzov so striktno obmedzenými hranicami ich oscilácie.

Základné princípy bretton-woodskeho systému:

- * povinnosť členských krajín vyjadrovať menovú paritu v dolároch alebo v zlate,
- * povinnosť konzultovať s IMF každú zmenu menovej parity presahujúcu 10 % parity pôvodne schválenej,
- * povinnosť prevádzať vzájomné devízové operácie a transakcie pomocou tzv. pevných menových kurzov, t.j. kurzov, ktoré sa odchyľujú od základnej parity maximálne v rozpätí $\pm 1\%$ (tzv. oscilačné pásmo).

Mechanizmus fungovania tohto systému sa tak opieral o zlato a americký dolár ako najsilnejšiu národnú menu povojnového obdobia. Národné meny členských krajín IMF boli viazané na dolár priamo, alebo nepriamo cez zlato, a to vzhľadom k tomu, že existovala pevná cena zlata vo výške 35 USD za 1 trojskú uncu (31,10348 g zlata).

Bohužiaľ, stabilita americkej ekonomiky bola precenená, a tak neskoršia vnútorná makroekonomická nerovnováha v Spojených štátoch bola týmto mechanizmom automaticky prenášaná do hospodárstva členských krajín. Vedľa vnútorných príčin pôsobili na postavenie dolára i príčiny vonkajšie, a to hlavne zavedenie devízovej zmeniteľnosti západoeurópskych mien (od r. 1961) a ich používanie ako v medzinárodnom platobnom styku, tak i ako súčasť

devízových rezerv, čo viedlo k poklesu dopytu po dolároch. Taktiež rast konkurenčnej schopnosti výrobkov zo západoeurópskych a iných krajín na svetových trhoch znamenal stratu odbytišť pre amerických výrobcov, čo viedlo k znižovaniu aktívneho salda obchodnej bilancie USA.

Zvyšujúce sa pasívne saldo platobnej bilancie viedlo k poklesu dôvery v americký dolár. Svoj podiel na tomto nepriaznivom vývoji zohral aj samotný IMF, ktorý nezareagoval dostatočne pružne na zmenenú situáciu na medzinárodných finančných trhoch a neprispôbil odpovedajúcim spôsobom svoje mechanizmy činnosti. Nebol tak schopný uviesť do súladu tvorbu medzinárodných peňazí s ich potrebou k zaisteniu plynulého medzinárodného platobného styku. Snaha zaistiť dostatok medzinárodnej likvidity viedla k tomu, že sa produkovalo stále väčšie množstvo dolárov, čo v mnohých krajinách vyvolávalo inflačné tendencie. Vďaka povinnosti udržiavať fixné menové kurzy sa inflácia prelievala z jednej krajiny do druhej. Taktiež kvôli financovaniu vojny vo Vietname, prestali byť USA schopné vymieňať doláre za zlato.

USA však neboli ochotné pristúpiť na devalváciu, a to jednak z prestížnych dôvodov, ale aj preto, že nechceli ohroziť postavenie dolára ako hlavnej svetovej meny, ktoré im umožňovalo prevádzať platby do zahraničia v domácej mene. Obava zo zrútenia celého medzinárodného menového systému a zo znehodnotenia devízových rezerv deponovaných prevažne v dolároch bola dôvodom toho, že ani ostatné členské štáty IMF nemali záujem o devalváciu dolára.

V roku 1969 bol zavedený umelý menový rezervný prostriedok (SDR – Special Drawing Rights), ktorý nahradil funkciu zlata v zlatom štandarde. Na začiatku bola hodnota jednotky SDR vyjadrená ako 0.888671 gramov zlata, čo predstavovalo ekvivalent 1 USD.

Vzhľadom k pokračujúcemu znehodnocovaniu dolára zaviedli USA 15. augusta 1971 rad jednostranných opatrení obsiahnutých vo vyhlásení tzv. „novej hospodárskej politiky USA“, a išlo hlavne o zrušenie zmeniteľnosti dolára za zlato, uvalenie 10% dane na väčšinu dovážaného tovaru, presadzovanie zásady „buy american“, a podobne. V dôsledku kolísania ceny zlata stratila táto komodita na význame ako platobný prostriedok a v štruktúre devízových rezerv začala prevažovať funkcia zlata ako rezervy pre zahraničné platby.

Bretton-woodsky systém, ako jediný z doterajších menových systémov zanikol z endogénnych príčin, a síce stroskotal na neriešiteľnosti požiadavku likvidity. Po tomto kolapse (1973) bol SDR predefinovaný na kôš mien dnes pozostávajúceho z eura, japonského

jenu, britskej libry a amerického dolára (vis kapitola 2.4.3). Odviazaním SDR od zlata prišlo prakticky k uvoľneniu menovej fixácie, na čo naviazala i nová dohoda členských krajín IMF v Kingstone z roku 1976.

„Americký prezident Richard Nixon bez konzultácií so svojimi spojencami zaviedol plávajúci kurz dolára s neodmysliteľnou finančnou nestabilitou, ktorá sa odvtedy stala súčasťou svetovej ekonomiky. V ten deň sa prakticky odštartoval proces, ktorý dnes poznáme ako globalizácia.“ [36]

1.3 Jamajský menový systém ^[9]

O systém zlatej parity sa v podstate opieral medzinárodný menový systém členských krajín IMF až do roku 1978, kedy boli na jamajskej konferencii IMF schválené zásady o definitívnej demonetizácii zlata, a teda nový menový systém, ktorý nahradil bretton-woodsky, je podľa miesta konania konferencie označovaný ako jamajský menový systém.

Princípy reformy bretton-woods:

- * SDR – základný rezervný prostriedok miesto zlata a dolárov,
- * zavedenie pohyblivých kurzov, ktoré by mali pružne reagovať na cenový vývoj v jednotlivých krajinách,
- * demonetizácia zlata – proces znižovania úlohy zlata v menovej oblasti (v tejto súvislosti IMF odpredal časť zlatých zásob, bola zrušená oficiálna cena zlata, zrušila sa časť vkladu členskej kvóty v zlate).

Prijatím nových princípov menovej spolupráce tak došlo k opusteniu koncepcie dlhodobej kurzovej stability, ktorá bola prioritným cieľom IMF a jedným z dôvodov, ktoré viedli k jeho založeniu. Dohľad a kontrola nad pohybmi a vývojom menových kurzov prešli prakticky výlučne do kompetencie jednotlivých krajín. Členské štáty sú povinné len oznámiť IMF, pre akú kurzovú sústavu sa rozhodli, a túto prijatú sústavu udržiavať. V oblasti kurzovej politiky tak IMF prešiel na celkom nový mechanizmus spolupráce, ktorý lepšie odpovedal zmenenej situácii na medzinárodných finančných trhoch, a tým zároveň došlo i k oslabeniu aktivity IMF v tejto oblasti.

2. Ciele a nástroje Medzinárodného menového fondu

2.1 Ciele Medzinárodného menového fondu ^[2, 9]

Činnosť a politika IMF sú na základe dohody o založení IMF riadené jeho stanovami (Articles of Agreement). Pôvodné stanovy boli neskôr zmenené na základe dohody o SDR (Special Drawing Rights) (vis kapitola 2.4.3) uzatvorenej v roku 1967 v Riu de Janeiro (s účinnosťou od 28. 7. 1969) a dohody o reforme medzinárodného menového systému podpísanej v Kingstone v roku 1976 (s účinnosťou od 1. 4. 1978).

Ciele, ktorými sa má IMF riadiť, sú formulované v článku I Dohody o IMF takto:

- * podporovať medzinárodnú menovú súčinnosť stálou inštitúciou, ktorá zabezpečí mechanizmus spolupráce v medzinárodných menových otázkach,
- * uľahčovať rozmach a vyrovnaný rast medzinárodného obchodu a prispievať tak k podpore a udržiavaniu vysokého stupňa zamestnanosti a reálneho dôchodku,
- * podporovať kurzovú stabilitu a čeliť konkurenčnému znehodnocovaniu meny;
- * napomáhať pri rozvoji sústavy mnohostranného platenia pre bežné transakcie medzi členmi a pri odstraňovaní devízových obmedzení,
- * umožniť členom dočasný prístup k všeobecným zdrojom IMF (vis kap. 2.4.3) a umožniť im tak napraviť poruchy vo vyrovnávaní ich platobných bilancií,
- * v súlade s vyššie uvedenými cieľmi zmierňovať stupeň nerovnováhy platobných bilancií členov IMF.

2.2 Organizačná štruktúra Medzinárodného menového fondu ^[9, 21]

Medzinárodný menový fond je vrcholným riadiacim a koordinačným pracoviskom medzinárodného platobného styku, regulátorom medzinárodného dlhového problému a rozhodujúcim centrom prejednávania menových a finančných otázok prestavby menového systému. Aby mohol svoje vytýčené ciele plniť, musel zhromaždiť množstvo schopných pracovníkov, ktorí by vedeli navrhovať potrebné doporučenia. IMF je zložený zo 4 hlavných orgánov (vis Príloha č. 2), ktorými sú:

Rada guvernérov (Board of Governors)

Je vrcholným orgánom IMF, tvorený spravidla ministrami financií alebo guvernérmi centrálnych bánk všetkých členských štátov. Je oprávnený prijímať nových členov IMF,

určovať výšku členských kvót a pridelovať SDR. Schádza sa behom výročných stretnutí IMF, spravidla raz za rok.

Výkonný zbor (Executive Board/Board of Directors)

Skladá sa z 24 zvolených alebo dosadených výkonných riaditeľov. Osem členských štátov (Čína, Francúzsko, Nemecko, Japonsko, Rusko, Saudská Arábia, Veľká Británia a USA) má právo na jedného výkonného riaditeľa, ďalšie krajiny sú zaradené do 16 konštituencií (Česká republika i Slovensko patria do belgickej konštituencie) a každá konštituencia má svojho zástupcu. Výkonný zbor je zodpovedný za záležitosti jednotlivých štátov (hodnotenie vývoja ich hospodárstva, presadzovania politiky doporučenej IMF apod.), rieši administratívne a operatívne problémy, a tiež volí generálneho riaditeľa.

Vnútorý výbor (Interim Committee)

Je zložený z 24 guvernérov a funguje ako poradný orgán Rady guvernérov. Schôdzky sa konajú dvakrát ročne, a to pri príležitosti výročného zasadania IMF a Skupiny Svetovej banky, a pri ich jarnom zasadnutí, kedy sa Vnútorý výbor a IMF zaoberajú problémami fungovania medzinárodného menového systému.

Výbor pre rozvoj (Development Committee)

Je spoločným orgánom IMF a Svetovej banky, a jeho 24 členov sú ministrami financií či rozvoja. Zaoberá sa situáciou v rozvojových krajinách.

Generálny riaditeľ IMF (Managing Director of IMF)

Je volený Výkonným zborom na päťročné funkčné obdobie. Účastní sa stretnutí Rady guvernérov, Vnútorého výboru a Výboru pre rozvoj a dohliada na zhruba 2700 zamestnancov tejto organizácie. IMF má povest' vysoko centralizovanej a hierarchickej inštitúcie, kde má riaditeľ nezanedbateľný vplyv na politiku, programy a vlastnú činnosť organizácie. Podľa nepísaného pravidla je riaditeľom IMF Európan a riaditeľom Svetovej banky občan USA. Súčasným riaditeľom IMF je Francúz Dominique Strauss-Kahn.

2.3 Politika Medzinárodného menového fondu ^[15]

Vo všeobecnosti, IMF je zodpovedný za zaistenie stability medzinárodného menového a finančného systému – systému medzinárodných platieb a výmenných kurzov medzi národnými menami, ktorý umožňuje obchodovanie medzi jednotlivými krajinami. IMF

usiluje o podporu ekonomickej stability a predchádzaniu kríz; pomáha vyriešiť krízy; podporuje rast a zmierňuje chudobu.

K tomu slúžia tri hlavné funkcie:

- * dohľad (surveillance),
- * technická pomoc, podpora (technical assistance),
- * finančná podpora (financial assistance).

2.3.1 Podpora globálneho rastu a ekonomickej stability

Surveillance je pravidelný rozhovor a politická rada, ktorú IMF ponúka každému zo svojich členov. Táto činnosť je vykonávaná hlavne formou pravidelných konzultácií so zástupcami jednotlivých členských štátov. IMF podľa nich následne posudzuje podmienky, za ktorých je mena toho ktorého štátu kupovaná či predávaná. Konzultácie sa prevádzajú spravidla raz ročne a hodnotia i to, nakoľko sa členské štáty riadia doporučeniami IMF. Členovia majú možnosť publikovať hodnotenie IMF. IMF taktiež kombinuje informácie z jednotlivých konzultácií k sformovaniu hodnotenia globálnych a regionálnych vývojov a prieskumov. Tieto stanoviská na multilaterálny dohľad IMF sú publikované dvakrát ročne v tzv. World Economic Outlook a v tzv. Global Financial Stability Report.

Technical assistance and training sú poskytované – väčšinou zadarmo – na pomoc členským štátom k posilneniu ich schopnosti navrhnuť a implementovať efektívnu politiku. Technická podpora je ponúkaná v rôznych oblastiach, zahrňujúc fiškálnu politiku, monetárnu politiku, politiku výmenných kurzov, atd. Okolo 90 % technickej podpory od IMF ide k nízko a strednenízko príjmovým krajinám. IMF doručuje túto podporu viacerými spôsobmi. V závislosti na povahe pridelenia, podpora je často poskytovaná cez „staff missions“ s limitovanou dĺžkou trvania, poslaných z centrály, alebo umiestnenie expertov a/alebo domácich poradcov na dobu v rozmedzí od pár týždňov do pár rokov. Podpora môže byť taktiež poskytovaná vo forme technických a diagnostických štúdií, kurzov, seminárov, „workshop“ a „on-line“ rady a podpory. IMF zaviedol i regionálny prístup k dodaniu technickej podpory. Vykonáva ju 6 regionálnych centier pre technickú podporu – v Pacifiku; Karibiku; vo východnej, západnej a strednej Afrike; a na Strednom Východe.

2.3.2 Pomoc pri odškodnení

Financial assistance je k dispozícii pri dodaní „the breathing room“ členským krajinám, ktoré potrebujú napraviť problémy v platobnej bilancii. Politický program podporovaný

financovaním z IMF je navrhnutý národnými autoritami v úzkej spolupráci s IMF, a pokračujúca finančná podpora je podmienená efektívnou implementáciou tohto programu. Členská krajina môže IMF požiadať o finančnú podporu, keď je to z hľadiska jej platobnej bilancie potrebné a nemôže získať financie inde. Pôžičky od IMF uľahčujú prispôsobovanie politík a reforiem, ktoré krajina musí k napraveniu problémov platobnej bilancie uskutočniť, a navracia podmienky pre silný ekonomický rast.

Pôžičky IMF (marec 2008):

- * pôžičky-schopné fondy: 209,5 mld. USD,
- * nevybavené pôžičky: 16,1 mld. USD pre 64 krajín,
- * z ktorých: priznané pôžičky: 6,5 mld. USD pre 56 krajín. [20]

2.3.3 Zmierňovanie chudoby

IMF je taktiež aktívny pri práci týkajúcej sa zmierňovania chudoby, nezávisle a v spolupráci so Svetovou bankou a inými organizáciami. IMF poskytuje finančnú podporu prostredníctvom tzv. pôžičkových prostriedkov – Facilita k zníženiu chudoby a podpore rastu (PRGF) (vis Príloha č. 3) a Facilita proti exogénnym šokom (ESF) – a prostredníctvom tzv. podpory pri zadĺžení – Heavily Indebted Poor Countries (HIPC) Initiative a Multilateral Debt Relief Initiative (MDRI). Vo väčšine nízko-príjmových krajín je táto pomoc podporená takzvanými Poverty Reduction Strategy Papers. Tieto doklady sú pripravené autoritami danej krajiny – v konzultácii s občianskou spoločnosťou a externými podporujúcimi partnermi – k popísaniu celkovej ekonomiky, sústavy štrukturálnej a sociálnej politiky, ktorá bola implementovaná k podpore rastu a k redukovaniu chudoby v krajine.

2.4 Finančná štruktúra Medzinárodného menového fondu

Zmena peňazí je ústredným momentom finančných kontaktov medzi štátmi a zároveň neodmysliteľným nástrojom svetového trhu. Každá mena, či už je to americký dolár, frank, či česká koruna, má určitú hodnotu voči ostatným menám. Relatívna alebo zmenná hodnota hlavných svetových mien neustále kolísajú. Aj keď sa operácie výmenného trhu môžu zdať odtrhnuté od každodenného života, majú na nás všetkých citeľný vplyv. *„Konvertibilita umožnila za uplynulé čtvrtstoročie dosáhnúť prakticky neomezené možnosti cestovania, obchodu a investíc a to vše predovšetkým díky spolupráci medzi členskými štátmi IMF pri odstraňovaní omezení nákupu a prodeje národných mien.“* [42]

2.4.1 Špeciálny štandard pre zverejňovanie údajov ^[25]

V roku 1996 vypracoval Medzinárodný menový fond Špeciálny štandard pre zverejňovanie údajov (SDDS), ktorý stanovuje zásady zverejňovania ekonomických a finančných údajov pre krajiny, ktoré sa k jeho uplatňovaniu dobrovoľne prihlásia. Z prístúpenia plyní v prvej etape povinnosť vypracovať metaúdaje a sumárne metodiky ekonomických a finančných údajových kategórií a pravidelne oznamovať Kalendár prvého zverejnenia údajov na najbližšie štyri mesiace. V druhej etape boli zúčastnené krajiny povinné vypracovať a sprístupniť verejnosti Národnú sumárnu stránku údajov, obsahujúcu číselné údaje za referenčné a predchádzajúce časové obdobie a hyperlinky na web stránky ministerstva financií a iné. Metaúdaje a sumárne metodiky sú zverejnené v elektronickom Bulletin IMF (Dissemination Standards Bulletin Board – DSBB). IMF priebežne monitoruje dodržiavanie zásad Špeciálneho štandardu v praxi jednotlivých krajín a na zistené nedostatky okamžite upozorňuje národného koordinátora príslušnej krajiny.

2.4.2 Kvóty a hlasovanie ^[2, 9, 16]

Pri vstupe do IMF, každá členská krajina prispieva určitým množstvom peňazí označovaného ako členská kvóta a v podstate sa jedná o určitý druh úverového vkladu.

Kvóty plnia niekoľko funkcií:

- 1) vytvárajú fond, z ktorého môže IMF čerpať za účelom požičiavania peňazí tým svojim členom, ktorí sa ocitli vo finančných problémoch,
- 2) veľkosť kvóty určuje, koľko finančných prostriedkov by daná krajina mohla Fondu požičať, keď bude vyzvaná,
- 3) sú základom pre stanovenie čiastky, ktorú si členská krajina môže od IMF požičať, alebo ktorú má nárok dostávať v pravidelných platbách zvláštnych aktív nazývaných Special Drawing Rights (SDR); čím viac ktorý člen prispieva, tým viac si môže v prípade potreby požičať,
- 4) rozhodujú o hlasovacej sile členských krajín (vis Príloha č. 4); každý člen má totiž vedľa základných 250 hlasov za každých 100 000 SDR členskej kvóty jeden ďalší hlas.

Výšku prispievanej kvóty určuje sám IMF na základe analýzy bohatstva a ekonomického výkonu danej krajiny. Čím je krajina bohatšia, tým vyššia je jej kvóta.

Tabuľka 1: Kvóty vybraných členských krajín IMF (marec 2008)

Člen	Podiel na celkovej kvóte (%)	Výška kvóty (mil. SDR)
USA	17,090	37 149,30
Japonsko	6,130	13 312,80
Veľká Británia	4,940	10 738,50
Francúzsko	4,940	10 738,50
Rusko	2,740	5 945,40
Česká republika	0,380	819,30
Slovenská republika	0,160	357,50
Palau	0,001	3,10

Zdroj: IMF [online]. Dostupné z <<http://www.imf.org>> [2008-04-14] [18]

Každých 5 rokov je jej výška prehodnocovaná a môže byť zvýšená či znížená v závislosti na potrebách IMF a hospodárskej prosperity členského štátu. Akékoľvek zmeny vo výške členských kvót si vyžadujú širokú podporu členských krajín, musia byť schválené 85% väčšinou všetkých hlasov. V priebehu pôsobenia IMF sa členské kvóty prehodnocovali 12 krát, z toho 5 krát k ich úprave nedošlo, pretože členské krajiny došli k záveru, že doterajší rozsah zdrojov, ktorými Fond disponuje, je dostačujúci a členské kvóty odrážajú ekonomické postavenie jednotlivých krajín, a teda nie je dôvod k ich navýšeniu. Posledné zvýšenie sa uskutočnilo v rámci jedenástej revízie členských kvót v roku 1998, kedy celková kvóta vzrástla o 45 %. Posledná revízia, dvanásta v poradí, prebehla v roku 2003 a pri tejto revízii nedošlo k zmene kvót.

Kvóty sa stanovujú s ohľadom na ročnú výšku hrubého domáceho produktu, priemerné mesačné devízové rezervy, ročné priemerné devízové platby a príjmy a na variabilitu devízových príjmov.

Každá členská krajina je povinná splatiť 75 % kvóty vo vlastnej mene a zvyšných 25 % v SDR alebo v zmeniteľnej mene stanovenej IMF.

2.4.3 Celkové zdroje ^[2, 14, 17]

Celkové zdroje sú v IMF uložené na všeobecnom účte, tzv. General Resources Account (GRA) a môžeme ich rozdeliť do dvoch skupín:

1. Všeobecné zdroje

Tieto zdroje sú dané hlavne súhrnom členských kvót splatených v zmeniteľných menách. Po druhé sú to zvláštne práva čerpania (SDR), a súčasťou všeobecných zdrojov IMF sú aj zásoby zlata.

Jednou z úloh Medzinárodného menového fondu je vytvárať nové prostriedky medzinárodnej likvidity. Úvahy o vytvorení umelej menovej jednotky, ktorá by sa mohla stať doplnkovým aktívom medzinárodných rezerv, sa objavovali už na počiatku 60. rokov. Vychádzali z obavy, že zlato a dolár nebudú v blízkej budúcnosti stačiť na pokrytie vzrastajúcej potreby medzinárodných rezerv. Zvyšovanie podielu zlata v štruktúre devízových rezerv bolo limitované celkovým objemom novej ťažby. Pre menové účely mohla byť použitá len jej časť, pretože sa neustále zvyšoval dopyt pre priemyslové a umelecké spracovanie. Dopĺňovanie rezerv dolármi nebolo zase žiadúce, a to z dôvodu narastajúceho pasívneho salda platobnej bilancie USA. Určitým riešením teda bolo zavedenie novej umelej rezervnej meny emitovanej Medzinárodným menovým fondom. Na konferencii v roku 1967 v brazílskom Rio de Janeiro boli schválené zásady vytvorenia a používania novej umelej menovej jednotky zvláštnych práv čerpania (SDR). K zmene článku dohody IMF došlo v roku 1969.

SDR vychádza z koša mien štátov najviac angažovaných v medzinárodnom obchode, a teda hodnota takto odvodenej peňažnej jednotky je určovaná hodnotami jednotlivých mien, z ktorých sa skladá. Hodnota takto definovanej meny sa mení v závislosti na pohybe kurzu jednotlivých mien. A pretože vplyv pohybu kurzu jednej alebo niekoľkých mien na peňažnú jednotku môže byť zmiernený alebo dokonca eliminovaný opačným pohybom mien zaradených do menového koša, je takto vyjadrená menová jednotka stabilnejšia.

V roku 1974 začal Medzinárodný menový fond používať k vyjadreniu hodnoty SDR 16 mien podľa podielu jednotlivých krajín na svetovom obchode od roku 1968. V prípade USA však bola učená výnimka. *„Spojeným štátom bola priznána váha dolaru v koši ve výši 33 %, i když jejich podíl na světovém vývozu činil v roce 1968 16,2 %, v roce 1971 14 % a v roce 1972 dokonce 13 %. Zvýšení váhy dolaru bylo zdůvodňováno tím, že podíl Spojených států na světovém obchodě nevyjadřuje přiměřenou míru jejich reálného významu ve světové ekonomice.“* [6, str. 184] K novej úprave menového koša došlo v roku 1981, kedy sa pristúpilo k zjednodušeniu koša mien, a to tak, že sa ich počet zmenšil na 5 (USD, DEM, FRF, JPY, GBP).

Po zavedení jednotnej meny euro v bezhotovostnom platobnom styku v rámci eurozóny došlo s platnosťou od 1. 1. 1999 i ku zmene menového koša. Meny krajín, ktoré vstúpili do menovej únie (Nemecko a Francúzsko) nahradilo euro. Od vtedy sú v menovom koši 4 meny, a to euro, japonský jen, britská libra a americký dolár.

Tabuľka 2: Váhy národných mien v menovom koši platné od 1. 1. 2006

Mena	Váha meny v koši (%)
americký dolár	44
euro	34
japonský jen	11
anglická libra	11

Zdroj: *IMF* [online]. Dostupné z <<http://www.imf.org>> [2007-11-30] [17]

Váhy jednotlivých mien v menovom koši SDR sú založené na hodnote exportov tovarov a služieb a na množstve rezerv v príslušných menách, ktoré sú držané inými členmi IMF. Menová hodnota SDR je prepočítavaná denne (1 SDR = cca 1.47638 USD), hodnota menového koša SDR je prehodnocovaná, s možnosťou upravenia, každých 5 rokov (najbližšie v roku 2010).

Svoju rolu však SDR zohrala iba v obmedzenej miere, pretože v dobe jej vzniku sa bretton-woodske menový systém už pomaly rozkladal. Po páde štandardu zlatej devízy v roku 1971 a postupnom prechode na floating stratili očakávané funkcie SDR (vyrovnávanie nedostatkov v medzinárodnej likvidite; znižovanie nerovnováhy v rezervnom devízovom systéme; zvyšovanie dôvery v konvertibilitu amerického dolára za zlato) do určitej miery zmysel. So znížením potreby intervenovať k udržaniu fixného kurzu sa znížila i potreba držby vysokých rezerv. SDR je predovšetkým zúčtovacou jednotkou IMF a niektorých ďalších medzinárodných inštitúcií. Nie je reálnou menovou jednotkou, ale jednotky SDR predstavujú právo ich držiteľa získať dodatočné finančné zdroje v zmeniteľných menách členských krajín.

2. Dočasné zdroje

Ide o ďalšie špeciálne devízové facility. Dočasné zdroje je možné získať na základe dvojstranných alebo mnohostranných dohôd. Ich použitie je presne vymedzené a limitované a väčšinou spojené s podmienkami prijatia nápravných opatrení v ekonomike doporučených IMF.

Medzi prvými boli zdroje, ktoré vznikli na základe Všeobecnej dohody o pôžičke (GAB) zavedenej v roku 1962, a tieto zdroje sa dajú použiť aj pre financovanie potrieb krajín, ktoré nie sú členmi GAB a na tvorbe zdrojov GAB sa nepodieľajú. O niečo neskôr boli rozšírené na základe ďalších dohôd. Vznikla tak napr. Ropná úverová facilitita, Rozšírená finančná facilitita, Štrukturálna vyrovnávacía facilitita, Facilitita rastu a znižovania chudoby, atď.

Podstatné navýšenie úverových zdrojov IMF umožnilo uzatvorenie Novej dohody o pôžičke (NAB) v roku 1998. Ide o sústavu úverových dohôd medzi IMF a 26 členskými krajinami IMF a inštitúciami o poskytnutí dodatočných finančných zdrojov, ktoré sú určené na to, aby bolo možné predchádzať hroziacej nestabilite medzinárodného menového systému. NAB nenahrádza GAB, ale rozširuje zdroje, ktoré sú potencionálne k dispozícii IMF. V prípade potreby by mal na základe oboch dohôd o pôžičke k dispozícii celkom 34 mld. SDR (50 mil. USD).

2.4.4 Financovanie IMF ^[9, 45]

Súčasný príjem Medzinárodného menového fondu sa vytvára z rozdielu medzi úrokmi, ktoré Fond inkasuje za pôžičky poskytnuté členským štátom, a úrokmi, ktoré iným členským štátom vypláca za prostriedky nimi poskytnuté. Jediný zdroj príjmu IMF ale v súčasnosti vysychá. Posledným veľkým dlžníkom je Turecko, ostatné krajiny už pôžičky splatili a stačili si vybudovať rezervy dostatočné k tomu, aby o ďalšie pôžičky nemuseli v dohľadnej dobe žiadať. „*V prípade zachování současných trendů rozpočtový deficit IMF dosáhne v roce 2010 až 40 %.*“ [45] Podľa komisie vedenej Andrew Crockettem sú dve možnosti, ako z tejto situácie vyjsť. Po prvé, uvoľniť rigidné pravidlá pre investovanie rezerv a časti kvót, alebo po druhé, predat' obmedzené množstvo zlata. Do doby, než dôjde k zhode, budú výdaje IMF kryté z rezerv.

2.5 Práva a povinnosti členských štátov ^[6, 9]

Medzi základné práva členských krajín IMF patrí:

- * prístup k úrokovo výhodným úverom zo zdrojov Fondu na preklopenie vzniknutých nerovnováh v platobnej bilancii,
- * možnosť aktívne sa účastniť pri prejednávaní otázok a problémov medzinárodného menového systému.

Ďalšie výhody, ktoré vyplývajú z členstva v IMF:

- * dôveryhodnosť krajiny je na medzinárodných kapitálových trhoch vyššia než u nečlenskej krajiny, čo môže ovplyvniť dostupnosť i podmienky pri získavaní úveru,
- * možnosť využívať odborné poradenstvo Fondu a Svetovej banky vo všetkých oblastiach národného hospodárstva,
- * možnosť využívať ekonomickú informáciu o ostatných krajinách a tak získať dôkladnejší prehľad pre zameranie hospodárskej stratégie s týmito krajinami,
- * členstvo v inštitúciách skupiny Svetovej banky, ktoré umožňuje prístup k výhodným investičným akciám úverovaných zo zdrojov týchto inštitúcií, je podmienené členstvom v IMF,
- * prevedenie štatistického výkazníctva na štandardnú metodiku Fondu umožní lepšiu porovnateľnosť ekonomických ukazovateľov,
- * možnosť priamych kontaktov s vedúcimi predstaviteľmi medzinárodnej bankovej komunity, čo by mohlo danej krajine uľahčiť jej zapojenie do medzinárodne financovaných projektov, prispieť k oživeniu či konsolidácii peňažne úverových operácií so zahraničnými bankami a k vytvoreniu lepších podmienok pre devízové depozitá a pre poskytovanie úverov na obchodné transakcie,
- * možnosť účasti na špecializovaných seminároch, kurzoch a školeniach poriadaných v rámci IMF a tým vytváranie podmienok pre odborný rast pracovníkov bankovej a finančnej sústavy.

Medzi základné povinnosti členských krajín IMF patrí:

- * splatiť určenú členskú kvótu do Fondu z 25 % v devízach a z 75 % vo vlastnej mene,
- * splácať prijaté úvery vrátane úrokov a príslušných poplatkov,
- * poskytovať Fondu informácie o stave hospodárstva a medzinárodných transakciách,
- * usilovať o zmeniteľnosť svojich mien pre bežné transakcie v rámci bežného účtu platobnej bilancie,
- * usilovať o také zamerania hospodárskej a finančnej politiky, ktoré by vytvárali predpoklady pre plynulý hospodársky rast pri stabilnom cenovom vývoji,
- * v spolupráci s IMF a ostatnými členmi zabezpečovať racionálny devízový systém, podporovať stabilitu prijatej kurzovej sústavy a uplatňovanou hospodárskou a finančnou politikou prispievať k odstraňovaniu porúch platobnej bilancie.

Členskej krajine môže byť zamedzené využívať zdroje IMF, ak neplní niektorú z povinností vyplývajúcu zo stanov Fondu. Zároveň je členská krajina povinná, v prípade vážnejších porúch v platobnej bilancii, rešpektovať doporučenia IMF vedúce k náprave vzniknutej nerovnováhy. Členská krajina môže taktiež kedykoľvek z Fondu vystúpiť, a to na základe písomného oznámenia o ukončení členstva doručeného hlavnej kancelárií IMF. Členovi, ktorý ukončí členstvo, musí Fond vyplatiť čiastku odpovedajúcu jeho kvóte zväčšenú o čiastky, ktoré mu Fond dlží, a zmenšenú o čiastky, ktoré člen dlží Fondu. Všetky operácie sú prevádzané v mene vystupujúceho člena a musia byť vysporiadané do 6 mesiacov odo dňa vystúpenia.

Pokiaľ ide o **nevýhody** vyplývajúce z členstva v IMF, týkajú sa problémov, o ktorých sa zmiňujem v kapitole 3.2. Sú to jednotlivé dopady, ktoré sú následkom reforiem odporúčaných Fondom.

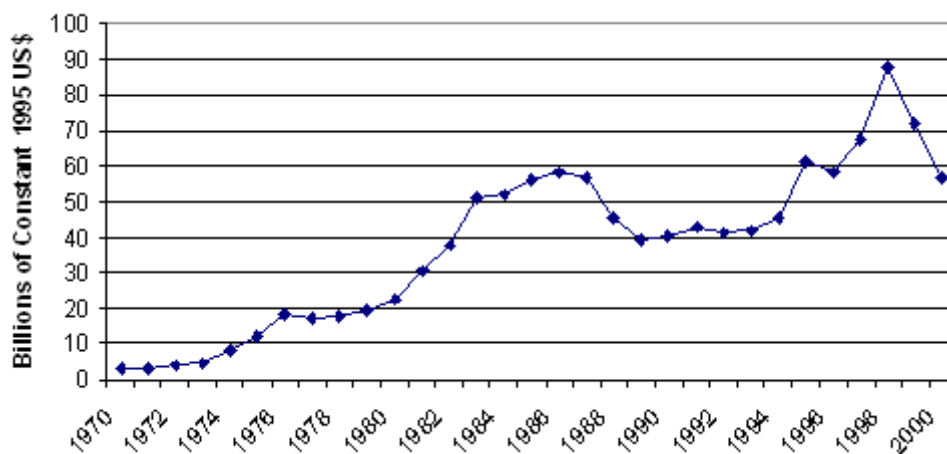
3. Vývoj Medzinárodného menového fondu

3.1 Zmena poslania Medzinárodného menového fondu ^[9, 40, 57]

Zmena mechanizmu fungovania Fondu súvisela so zmenou postavenia amerického dolára, pretože na ňom spočíval medzinárodný menový systém v dobe založenia IMF. Menový systém založený na jednej mene môže však úspešne fungovať iba do tej doby, dokiaľ je stabilná mena, o ktorú sa opiera. Táto podmienka bola splnená len v prvých rokoch činnosti Fondu. Zabrániť znehodnocovaniu dolára sa i napriek všetkým snahám nepodarilo. V roku 1978 došlo k opusteniu pôvodných princípov, na ktorých spočíval medzinárodný menový systém, a k zavedeniu nových mechanizmov menovej spolupráce.

Behom týchto zmien začínala existencia IMF postupne strácať zmysel. Napriek tomu bol však zachovaný ako konzultačný, poradenský a dozorný orgán. Novým poslaním IMF sa potom stalo poskytovanie úverov a tvorba komplexnejších politicko-ekonomických stratégií pre krajiny s ekonomickými problémami.

Obrázok 3: Celkové využitie úverov od IMF

Zdroj: *Use of IMF credit* [online]. Dostupné z <<http://ucatlans.ucsc.edu>> [2008-01-11] [57]

Z obrázku je patrné, že záujem o úvery bol od roku 1970 čoraz väčší, no po prelome, ktorý nastal po roku 1998, naopak začal klesať. Využívanie úverov jednotlivých krajín v období od 1991 do 2000, vis. Príloha č. 5.

3.1.1 Rozširovanie členskej základne

S postupom času sa menila štruktúra členskej základne a preto i aktivity Fondu. Na počiatku jeho fungovania mali rozhodujúce postavenie ekonomicky vyspelé krajiny, no s rozširovaním členskej základne o rozvojové krajiny, rástla ich aktivita vo Fonde v dôsledku rastúceho podielu na čerpaných zdrojoch.

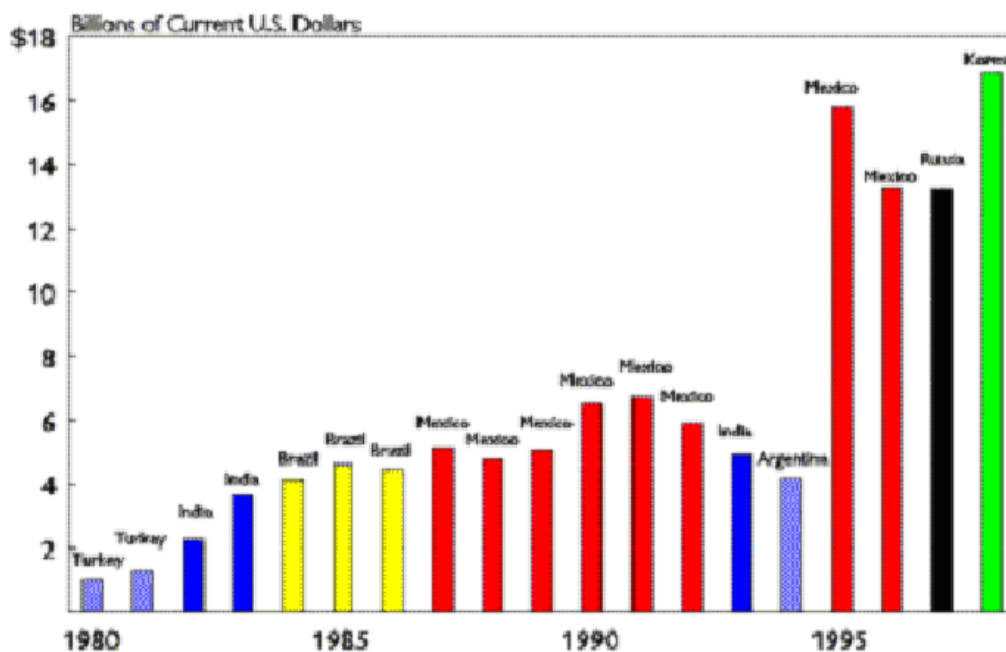
Ropná kríza začiatkom 70. rokov poskytla argumenty zástancom ďalšej existencie IMF. Obnovila akútny dopyt po jeho finančných prostriedkoch zo strany rozvojových krajín, ktoré nevyvážali ropu. Zvyšovanie cien ropy v rokoch 1973 – 1974 spôsobilo, že krajiny vyvážajúce ropu zaznamenali obrovské príjmy v tvrdej mene, zatiaľ čo importéri trpeli ich ťažkým deficitom. Rast cien ropy však v mnohých priemyselných krajinách vyvolal rast cien spotrebného tovaru, čo sa ďalej prejavilo v raste inflácie. Klesajúci dopyt v bohatých krajinách a rastúce úrokové miery na úvery veľmi rýchlo rozkladali ekonomiky chudobných krajín. Počas druhého kola rastu cien ropy v rokoch 1978 – 1979 klesla úverová dôveryhodnosť ťažko zadlžených krajín natoľko, že súkromné komerčné banky už neboli viac ochotné pokračovať v ich úverovaní. Preto boli mnohé rozvojové krajiny donútené obrátiť sa na IMF s prosbou o pomoc pri financovaní ich rastúceho deficitu platobnej bilancie. IMF sa stal jedným z najväčších veriteľov rozvojových krajín, čo z neho urobilo inštitúciu, ktorá zásadným spôsobom začala ovplyvňovať ekonomický rozvoj v týchto krajinách. *„Začal diktovať vlastný rozvojový model všetkým zadlženým krajinám, ktoré boli v súvislosti s neschopnosťou splácať zahraničný dlh nútené hľadať nové úvery.“* [40] IMF ale požičiava za podmienky, že členské krajiny podniknú reformy potrebné k odstráneniu ich problémov, k vlastnému prospechu i prospechu všetkých ostatných členov. Taktiež nemá žiadnu právomoc v oblasti domácej hospodárskej politiky svojich členov a nemôže ich nútiť k vydávaniu väčších či menších čiastok peňazí do určitých sektorov (školsstvo, zdravotníctvo a pod.). IMF môže svojich členov podnecovať k tomu, aby čo najlepšie využili svoje vzácne zdroje a aby efektívne alokovali svoje finančné prostriedky. Členské štáty, ale naproti tomu, majú právo tieto rady ignorovať. Rozvojové krajiny sa už od začiatku snažili presadiť reformu IMF, a to hlavne čo sa týka podmienok prístupu k zdrojom Fondu, s ohľadom na príčiny finančných problémov v týchto krajinách.

V 80. rokoch rozvoj počítačového a internetového priemyslu akceleroval medzinárodný trh mien najmä medzi bankami a silnými finančnými inštitúciami, ktorých prepojenie vytvorilo celosvetový medzi - bankový trh spájajúci obchody medzi ázijskou, európskou a americkou

časovou zónou. Medzinárodný menový fond sa vtedy sústredil na riešenie aktuálnych problémov, ktoré vznikli po prepuknutí krízy v dôsledku vysokej zadlženosti štátov tretieho sveta. Fond sa venoval presadzovaniu štrukturálnych úprav ekonomickej politiky a boju proti chudobe v mnohých afrických a latinsko - amerických krajinách.

V 90. rokoch sa počet členských krajín zvýšil, a to v dôsledku zahájenia ekonomickej transformácie v strednej a východnej Európe. IMF teda musel riešiť problém, ako zapojiť tieto nové transformujúce sa ekonomiky do medzinárodného menového systému. Finančné krízy v týchto rokoch (mexická, ázijská, v Latinskej Amerike, v Rusku) ukázali, že tesné prepojenie ekonomík môže spôsobiť veľké problémy, a preto musí IMF a IBRD rozpracovať nové postupy pre riešenie podobných problémov.

Obrázok 4: Najväčšie využitie úverov od IMF, 1980 – 1998

Zdroj: *Heritage foundation* [online]. Dostupné z <<http://www.heritage.org>> [2008-02-12] [31]

Doporučenia IMF boli už však v tomto období považované za zastaralé a neúčinné. „Někteří ekonomové (např. americký ekonom a nositel Nobelové ceny za ekonomii Milton Friedman) požadovali zrušení IMF s odůvodněním, že úloha IMF se přežila a IMF není schopen řešit soudobé ekonomické problémy. Přes všechny výhrady k činnosti IMF je to však stále jediná instituce, která stanoví určitý rámec a pravidla k řešení globálních měnových a finančních problémů.“ [7, str. 54]

3.2 Dopady politiky IMF [27, 29, 40]

Medzinárodný menový fond sa vo veľkej miere podieľa na poskytovaní úverov krajinám, ktoré majú problémy s platobnou bilanciou. V zadĺžených krajinách podmieňuje čerpanie akýchkoľvek nových úverov plnením podmienok stanovených v programoch štrukturálnych reforiem. **Program štrukturálnych reforiem** pre určitú krajinu je vytvorený balíček ekonomických reforiem a politických opatrení, ktoré IMF navrhne v súlade s neoliberálnou ekonomickou teóriou. Medzi kľúčové opatrenia štrukturálnych reforiem patria privatizácia štátnych podnikov a služieb, prudké obmedzenie rozpočtových výdavkov, a to hlavne do sektorov školstva, zdravotníctva, sociálnych vecí a životného prostredia, ďalej exportná orientácia ekonomiky, liberalizácia obchodu, finančných a investičných trhov, rušenie dotácií a daňových výhod na spotrebiteľský tovar ako sú potraviny, palivá a lieky, apod. Základnou myšlienkou tejto politiky je redukovať štátny aparát a kompetencie štátu, posilňovať pozície súkromného sektoru, vytvárať trhové prostredie a integrovať chudobné krajiny do globálnej ekonomiky. Myšlienka ako taká nie je zlá, no hlavným problémom tu podľa môjho názoru je fakt, že väčšina krajín, ktoré majú finančné a ekonomické problémy, sú krajiny rozvojové a teda dosť vzdialené od princípov, na akých fungujú krajiny rozvinuté. Je preto nemožné, nasadiť do fungovania týchto krajín určitý model bez toho, aby sa bral ohľad na ich pôvodné zvyky a na doterajšiu politiku. Každá krajina má svoje obmedzené možnosti, svoje podmienky a nie je preto jednoznačné, že rázne uplatnenie určitého modelu bude pre krajinu istým vyslobodením.

Zvyčajné podmienky a odporúčania IMF, ktoré sú obsahom programov štrukturálnych reforiem, výrazne obmedzujú alebo úplne paralyzujú právomoci vlád voči medzinárodným trhom a nadnárodným korporáciám. Mnohé krajiny, ktoré sa podrobili štrukturálnym reformám, väčšinou nedosiahli očakávané zlepšenia ekonomiky. Ich zahraničný dlh sa napriek očakávaniam IMF po realizácii predpísaných reforiem zvyčajne zvýšil. Najväčšie úspechy pri hospodárskych reformách dosiahli práve vlády tých rozvojových krajín, ktoré vedome porušili mnohé princípy neoliberálnych štrukturálnych reforiem odporúčaných IMF, a v rozpore s nimi si udržali aktívnu úlohu štátu v ekonomickom plánovaní.

Jedným z hlavných cieľov programov štrukturálnych reforiem je preorientovanie hospodárstiev na výrobu pre export, čo má negatívne sociálne dôsledky hlavne pre vidiecke obyvateľstvo, ktoré je po stáročia zvyknuté na sebestačný spôsob života založený na rodinných farmách. Štrukturálne reformy často viedli k vyvlastneniu takýchto fariem

v prospech veľkých poľnohospodárskych podnikov zameraných na monokultúrne plodiny. Na takýchto podnikoch by podľa môjho názoru nebolo nič zlé, keby ale existovali v obmedzenej miere a sústredili sa na výrobu plodín, ktoré by neobmedzovali výrobu súkromných poľnohospodárov. Keďže ale navyše IMF i Svetová banka odporúčajú rozvojovým krajinám preorientovať sa na export prevažne tých istých komodít, v konečnom dôsledku to iba spôsobilo výrazné zníženie cien týchto komodít na medzinárodných trhoch, čo pre rozvojové krajiny znamenalo pokles ziskov z exportu, a teda tieto krajiny neboli schopné kryť ziskami z exportu svoje zahraničné dlhy. Takáto situácia vedie k ďalším pôžičkám, čím sa vytvorí bludný kruh úverov a opatrení, ktorým sa problémy rozvojových krajín len naďalej zhoršujú. V rámci štrukturálnych reforiem, IMF tiež presadzuje potrebu flexibility pracovnej sily, čo znamená obmedzovanie právomocí odborov, rušenie alebo znižovanie zákonom stanovenej minimálnej mzdy, postupnú demontáž opatrení proti okamžitému prepúšťaniu zamestnancov v štátnom a súkromnom sektore a zásadnú redukciu penzijných programov. V praxi však tieto reformy vedú k zvyšovaniu rozdielov v príjmoch a k majetkovej nerovnosti medzi ľuďmi. Podľa článku o IMF [40], tento fakt (zvyšovanie rozdielov) dokonca priznal aj bývalý výkonný riaditeľ IMF Michel Camdessus a tiež bývalý prezident Svetovej banky James Wolfensohn.

Ďalším jeho dopadom bolo **otvorenie vnútorných trhov** s nehnuteľnosťami, finančnými produktmi a cennými papiermi zahraničným investorom, ktorých investície boli motivované skôr špekuláciami a snahou dosiahnuť zisk v čo najkratšom období. Takáto situácia je pochopiteľná, pretože štrukturálne reformy odporúčané IMF chcú všetky krajiny prispôbovať globalizácii, a keďže jednou z vlastností ľudí je získanie vlastného prospechu, budú k tomu využívať také nástroje, ktoré im to umožnia za tých najlepších a najvýhodnejších podmienok. Príliv zahraničných investorov do rozvojových krajín vedie k prudkému rastu cien nehnuteľností, ktoré sa pre miestnych obyvateľov zarábajúcich priemerné mzdy stávajú nedostupnými. Neskôr, keď tieto ceny začnú stagnovať, zahraniční investori stiahnu z krajín svoje investície, čím spôsobia v krajinách finančné krízy. Myslím si, že nie je nevyhnutné krajinu dištancovať od zahraničných investorov, no pokiaľ ide o krajinu rozvojovú, kde miestni občania nemajú pevnú pôdu pod nohami a neexistuje tam politika, ktorá zaručuje stabilnú ekonomickú situáciu, je nevhodné prílišné otváranie sa zahraničiu, kde číha množstvo špekulantov, ktorých zaujíma len vlastný úžitok.

Jednou z obetí politiky IMF je i **životné prostredie**. Presadzovaná rýchla liberalizácia jednotlivých hospodárstiev a nutnosť splácania pôžičiek vedie k zvýšeniu exportu a ten zase k neúnosnému rabovaniu prírodných zdrojov. Rozvojové krajiny musia veľmi rýchlo a pod tlakom rozbehnúť zahraničný obchod, čo často vedie k masívnej ťažbe a vývozu vlastných prírodných zdrojov a niektorých poľnohospodárskych komodít, ktoré sa pestujú v danej krajine. Sú tak väčšinou nútené k nadmernej ťažbe vlastných zdrojov, k neúmerným postupom v lesníctve, baníctve a poľnohospodárstve, a takáto zmena veľkých, pôvodne biologicky rozmanitých území na územia ťažby či monokultúrnej plantáže spôsobila obrovské škody na faune a flóre. Nenávratné ničenie prírodného prostredia v konečnom dôsledku nielenže ohrozuje budúce zisky rozvojových krajín zo zahraničného obchodu, ale ohrozuje aj udržateľný rozvoj v krajine, čiže rozvoj súčasnej generácie ovplyvňujúci ten pre generácie budúce. Negatívny vplyv na životné prostredie má aj diaľková preprava tovarov, ktorá je nutná pri exporte, ktorý IMF odporúča. Fond vytvára i silný tlak na národné vlády, aby obmedzovali úlohu štátu pri kontrole podnikateľského prostredia a prenechali ju na trhové mechanizmy a súkromný sektor. Takáto politika spolu s tlakom na znižovanie rozpočtových výdavkov vlád v praxi často znamená rušenie štátnych kontrolných inštitúcií, následkom čoho sa oslabujú možnosti vlád presadzovať environmentálnu legislatívu a kontrolovať jej plnenie v praxi.

Programy štrukturálnych reforiem požadujú od krajín, aby odstránili bariéry pre vstup a pôsobenie zahraničných firiem na domácom trhu, nútia vlády, aby svoje ekonomiky orientovali na export, a odporúčajú privatizáciu štátnych podnikov. Tým sa ale v rozvojových krajinách vytvárajú podmienky zvýhodňujúce najmä nadnárodné korporácie, ktoré sa orientujú na investície do krajín s lacnou pracovnou silou, podmienky pre výrobu na export ako aj na privatizáciu verejných služieb monopolného charakteru, ako napríklad vodárenské služby, dodávky plynu a elektriny, zber a likvidácia odpadov a podobne. Kombinácia podpory exportu a masívnych dotácií bohatých štátov do poľnohospodárstva v praxi núti rozvojové krajiny stavať svoje ekonomiky na zvyšovaní ťažby nerastných surovín a pestovaní vybraných monokultúr (napr. kávy, kakaa či bavlny). Z takejto situácie profitujú nadnárodné korporácie, a to nielen zo ziskov z výroby na export, ale aj zo samotnej privatizácie. Štátne podniky sprivatizované v rámci programov štrukturálnych reforiem sa nadnárodným spoločnostiam často predávajú za ceny neúmerne nižšie ako je účtovná alebo trhová hodnota týchto podnikov. Podľa bývalého hlavného ekonóma Svetovej banky J. Stiglitzu sú vládam

rozvojových krajín dokonca ponúkané provízie za zníženie predajnej ceny štátneho podniku pod jeho trhovú hodnotu.

Ďalším problémom je nerovnomerné rozdelenie problémov vznikajúcich uplatňovaním politiky štrukturálnych reforiem medzi mužov a ženy. Devalvácia meny napríklad negatívne ovplyvňuje kúpnu silu obyvateľstva a komplikuje tým zabezpečovanie základných potravín, čo je v rozvojových krajinách takmer výhradne úlohou žien. Deregulácia pracovného trhu vedie k tomu, že mnoho z nich je vzhľadom k svojim ďalším úlohám nútených pracovať doma, čo väčšinou znamená odmenu v podobe minimálneho platu. Prepúšťanie behom privatizácie podnikov sa taktiež najviac týka žien, pretože práve o nich je najmenší záujem. Nemusí to platiť jednoznačne, no je to jeden z ďalších možných problémov, ktoré so sebou program štrukturálnych reforiem prináša.

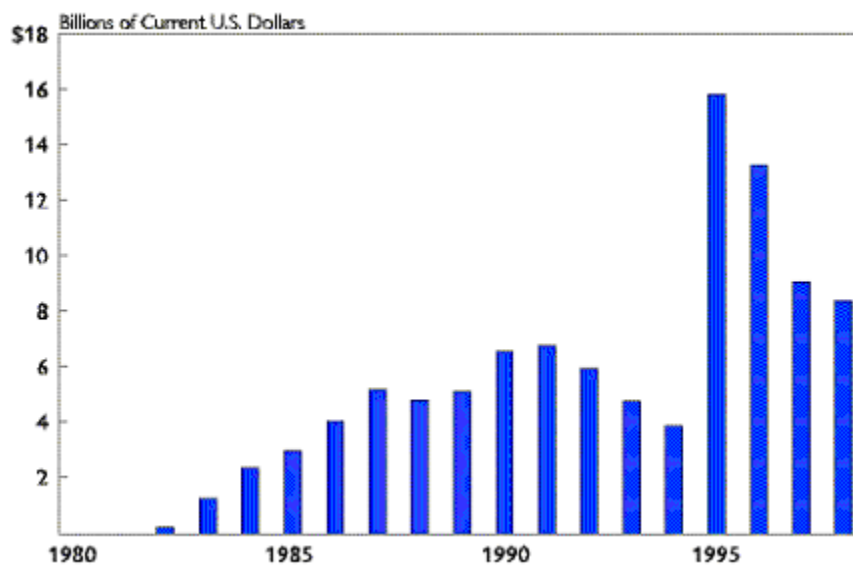
IMF je svojou pomocou priamo previazaný s problémom dlhov krajín tretieho sveta.

Aby sa jednotlivé krajiny dostali zo svojich finančných problémov, požičiavajú si od IMF finančné prostriedky, ktoré sa snažia čo najrýchlejšie splatiť. Výsledkom ale je odklonenie týchto prostriedkov od ochrany životného prostredia a sociálnych výdajov smerom k splateniu nesplateľných dlhov. Nové pôžičky sú totiž často používané k splateniu tých predošlých, alebo teda len úrokov z nich, pretože na viac rozvojové krajiny finančných prostriedkov nemajú. V roku 1996 nadnárodné finančné inštitúcie a vlády najbohatších krajín sveta došli k záveru, že by tieto dlhy mohli ohroziť globálny ekonomický systém a rozhodli sa odpustiť dlhy najviac zadĺženým krajinám a založili tzv. kategóriu **HIPC** (High Indebted Poor Countries). Podmienky pre zaradenie do tejto kategórie však berú v úvahu len výšku hrubého národného produktu a výšku exportu, nie však potreby ľudí samotných. Je totiž faktom, že napriek vysokej hladine hrubého domáceho produktu môže byť životná úroveň obyvateľov nízka, pretože bohatstvo býva rozdelené nerovnomerne.

Ako konkrétny príklad dôsledkov politiky IMF uvediem ten týkajúci sa **mexickej hospodárskej krízy** odohrávajúcej sa v rokoch 1994 až 1996. Dovtedy bolo Mexiko považované za krajinu, v ktorej sa úspešne podarilo presadiť rad reforiem v podobe liberalizácie ekonomiky a privatizácie štátnych podnikov, ako to odporúča IMF. Výsledkom bol zvýšený záujem investorov, ktorých investície boli však len krátkodobého charakteru a ich cieľom bol okamžitý zisk súvisiaci so špekuláciami s akciami a ďalšími cennými papiermi. Len malá časť týchto investícií bola využitá na vybudovanie podnikov, tovární apod., čo je podľa mňa prvým znakom nepriaznivého vývoja spojeného s prílivom investorov. Mexická

vláda sa stávala čím ďalej tým viac závislou od týchto investícií, využívala ich na pokrytie nákladov za dovoz a dostávala sa preto do stále väčšej nerovnováhy medzi dovozom a vývozom. Na príčine mexickej krízy sa vraj podieľali skorumpované politické špičky a výsledkom počinu vtedajšieho výhercu prezidentských volieb Ernesta Zedilla bola devalvácia pesa, o ktorej podľa výpovedí svedkov už skôr informoval bohatých zahraničných podnikateľov. Chaotické pomery podnietili šírenie paniky medzi zahraničnými investormi, ktorí svoje peniaze z Mexika ihneď stiahli. Mexický trh s akciami stratil polovicu svojej hodnoty a kríza sa rýchlo rozšírila do okolitých štátov. Mexiko požiadalo o pomoc USA, ktoré poskytli dvadsať miliárd dolárov a zvyšných tridsať miliárd dostali od IMF, Svetovej banky a ďalších krajín G7. Táto kríza mala na svedomí masovú stratu pracovných príležitostí, výrazný pokles reálnych miezd, rast cien a úrokov a redukciu výdajov do sociálnej sféry. Ľudia upadli do extrémnej chudoby, vzrástla detská úmrtnosť, pokles životnej úrovne obyvateľstva viedol k zvýšeniu politickej nestability a napätiu. Zasiachnutá bola i stredná vrstva obyvateľstva, a to poklesom reálnych miezd a rastúcou nezamestnanosťou.

Obrázok 5: Využitie úverov Mexika od IMF, 1980-1998

Zdroj: *Heritage Foundation* [online]. Dostupné z <<http://www.heritage.org>> [2008-02-12] [31]

IMF sa po tejto i ázijskej kríze (1997) zamerlal hlavne na prevenciu vypuknutí ďalších podobných kríz v budúcnosti prostredníctvom posilnenia dohľadu nad finančnými trhmi a vývojom zmenných kurzov. Od členov taktiež požaduje poskytovanie presnejších informácií, zvýšený dozor nad finančným sektorom a sústredené sledovanie krajín, ktorých ekonomické problémy by sa mohli rozšíriť na ďalších členov medzinárodného spoločenstva. V súčasnej dobe sú však rôzne názory na ďalšie fungovanie Medzinárodného menového

fondu. Umiernený pohľad zastávajú ekonómovia IMF, ktorí podobné skúsenosti chápu v duchu akéhosi evolučného vývoja a zdôrazňujú kvalitnejšiu analytickú činnosť pri predvídaní menových kríz a konštruktívnejšie zapojenie súkromného sektoru, čo znamená napr. väčšiu obozretnosť pri investovaní a požičiavaní do rizikových oblastí. Naproti tomu sú tí, ktorí doporujú okamžité zrušenie IMF ako prežitej organizácie povojnového usporiadania, alebo potom celkovú zmenu koncepcie, ktorá by znamenala finančnú neangažovanosť v oblastiach zachvátených menovou krízou, ale naopak, podporu finančnej stability v okolitých zdravých oblastiach.

3.3 Reforma IMF [22, 43, 45, 50, 56]

Šesťdesiate výročie založenia Fondu v roku 2004 bolo vhodným východiskom na to, aby sa rozvírili diskusie o súčasnom poslaní Fondu, o činnostiach, ktoré vykonáva, a v dôsledku toho navrhnúť prípadné zmeny v jeho budúcom zameraní. Túto sebareflexiu vynútili hlavne dve udalosti, a to významný nárast činnosti Fondu v poslednom desaťročí, ktorá presahuje pôvodné predstavy zakladateľov, čo vyvolalo problémy s efektívnym alokovaním finančných a ľudských zdrojov; a po druhé, neistota spojená s tým, či je Fond naplno pripravený na riešenie makroekonomickej otázky spojenej s globalizáciou 21. storočia, ktorá je charakterizovaná integrovanými kapitálovými trhmi, veľkým pohybom kapitálu, externými šokmi apod.

V roku 2005 preto predložil vtedajší generálny riaditeľ Rodrigo de Rato svoju víziu reforiem, ktorá mala po šesťdesiatich dvoch rokoch existencie obnoviť „univerzalitu, energiu a múdrosť“ Fondu, ako to v roku 1946 poprial tejto organizácii John Maynard Keynes. Posledné zasadanie Fondu sa konalo 20. až 22. októbra 2007 vo Washingtone, a bolo to i posledné zasadanie, ktorého sa zúčastnil v pozícii generálneho riaditeľa Rodrigo de Rato, ktorý pred dokončením tých najcitlivejších reformných krokov prekvapivo rezignoval. Rato uviedol, že svoju funkciu nebude môcť zastávať počas celého päťročného funkčného obdobia. *„Rozhodol som sa z osobných dôvodov. Rodinné povinnosti, predovšetkým pokiaľ ide o výchovu mojich detí, sú dôvodom na to, že z funkcie odchádzam skôr, ako by som mal.“* [49]

28. septembra 2007 sa stretlo 24 výkonných riaditeľov Medzinárodného menového fondu, aby rozhodli o nástupcovi vtedajšieho generálneho riaditeľa Rodriga de Rata. Prvýkrát v histórii sa o túto funkciu neuchádzal iba jeden kandidát. Rozhodovalo sa medzi Francúzom Dominique Strauss – Kahnom a Čechom Josefom Tošovským.

Formálne má každá členská krajina právo nominovať svojho kandidáta na post generálneho riaditeľa IMF, avšak neformálne je priznané Európe. Ide o nepísanú dohodu s USA, ktoré majú zase na oplátku rozhodujúce slovo pri výbere kandidáta na post generálneho riaditeľa Svetovej banky.

Bývalý francúzsky minister financií Dominique Strauss – Kahn si dokázal získať podporu ako v Európe, tak v USA, čo ho posunulo do pozície jasného favorita. Josefa Tošovského, bývalého guvernéra Českej národnej banky (ČNB) a bývalého premiéra českej vlády, navrhlo Rusko. Alexej Mozin, ktorý je jedným z 24 výkonných riaditeľov IMF, v rozhovore pre Financial Times uviedol: *„Je úplne legitímne, aby každá členská krajina nominovala a podporila svojho kandidáta. (...) Ak rozvíjajúce sa krajiny nemajú pocit, že sú skutočnými hráčmi v procese voľby [riaditeľa], jednoducho sa otočia IMF chrbtom. (...) Silne veríme, že pán Tošovský je najlepším kandidátom s najrelevantnejšími skúsenosťami.“* [46]

Od prvého novembra 2007 nahradil odstupujúceho riaditeľa IMF Rodriga de Rata bývalý francúzsky minister financií Dominique Strauss – Kahn. Novo zvolený šéf na svojom predvolebnom turné bojoval o hlasy predovšetkým svojimi sľubmi výrazného posilenia pozície rozvojových zemí.

Generálny riaditeľ Medzinárodného menového fondu je volený Výkonným zborom na päťročné funkčné obdobie. Je nepísaným pravidlom že túto funkciu zastáva vždy Európan. Doteraz sa ich v tejto funkcii vystriedalo desať (viš Príloha č. 6), vrátane **novozvoleného riaditeľa Francúza Dominique Strauss - Kahna** (od 1. 11. 2007).

Pred novozvoleným generálnym riaditeľom stojí neľahká úloha. V súčasnosti sa dokonca ozývajú hlasy, že IMF je prekonanou inštitúciou, ktorá v záujme svojho prežitia potrebuje opäť prehodnotiť zmysel a cieľ vlastnej existencie. Nový šéf bude musieť navrátiť dôveru mnohých krajín v organizáciu. Chudobnejšie krajiny sa však sťažujú, že Fond je skostnatený a jeho moc je v rukách bohatých krajín. Mohlo by sa i stať, že krajiny budú unikať spod vplyvu IMF.

IMF bol často kritizovaný za to, že s oneskorením reaguje na výzvy, ktoré prináša proces globalizácie a že hlasovacia sila členských krajín a teda i ich podiel na riadení organizácie neodráža rastúci podiel dynamických rozvojových krajín na svetovom HDP.

3.3.1 Nový model kvót

Členské kvóty, ako už bolo spomínané v kapitole 2.4.2, sú v činnosti a riadení IMF dôležité zo štyroch dôvodov. Ich výška sa priamo premieta do hlasovacej sily, veľkosť kvóty určuje, koľko si daná krajina môže od Fondu požičať, koľko finančných prostriedkov by mohla Fondu požičať, keď bude vyzvaná, a koľko jej bude pridelených SDR v prípade ich emisie.

Pri vymedzovaní kvóty sa vychádza z hrubého domáceho produktu danej krajiny, z jej priemerných ročných devízových platieb a príjmov, z priemernej mesačnej výšky devízových rezerv a variability bežných devízových príjmov tejto krajiny. Členské kvóty zakladajúcich členov boli vypočítané podľa tzv. **bretton-woodskej formuly**, kde vystupovalo päť premenných; postup výpočtu kvóty bol prvýkrát revidovaný v rokoch 1962 – 1963, a zatiaľ posledná revízia bretton-woodskej formuly sa uskutočnila v rokoch 1982 – 1983. V súčasnej dobe má bretton-woods formula podobu piatich rovníc (formulí), s tým, že prepočítaná členská kvóta sa rovná väčšiemu z výsledkov dosiahnutých pri redukovanej bretton-woods formule, a priemeru dvoch najnižších výsledkov pri ostatných štyroch formulách. Takto prepočítaná kvóta je ešte upravovaná s prihliadnutím k výške kvót porovnateľných krajín.

Členské kvóty sú prehodnocované minimálne každých päť rokov. Rada guvernérov môže taktiež kedykoľvek posúdiť požiadavku členskej krajiny na zvláštnu úpravu kvóty. K akejkoľvek zmene je potrebná osemdesiatpäťpercentná väčšina všetkých hlasov. Mechanizmus zvyšovania členských kvót je flexibilný. Hlavným dôvodom je, aby **výška kvót**

- * vytvárala primeranú finančnú základňu pre Fond,
- * odrážala rast svetovej ekonomiky,
- * a aby ich zmena reagovala na zmenu ekonomického postavenia jednotlivých krajín.

Tabuľka 3: Jednotlivé prehodnotenia členských kvót

Prehodnotenie kvóty	Dátum prijatia rozhodnutia	Celkové navýšenie kvóty (%)
1.	žiaden návrh na zvýšenie	–
2.	žiaden návrh na zvýšenie	–
1958/59*	február a apríl 1959	60,7
3.	žiaden návrh na zvýšenie	–
4.	marec 1965	30,7
5.	február 1970	35,4
6.	marec 1976	33,6
7.	december 1978	50,9
8.	marec 1983	47,5
9.	jún 1990	50
10.	žiaden návrh na zvýšenie	–
11.	január 1998	45
12.	žiaden návrh na zvýšenie	–
13.	žiaden návrh na zvýšenie	–

* Toto prehodnotenie je zatiaľ jediné vykonané mimo päť ročného cyklu.

Zdroj: *IMF* [online]. Dostupné z <<http://www.imf.org>> [2008-04-14] [16]

So zmenou kvót súhlasia hlavne ázijské „emerging markets“ (EMEs)⁵, ktoré poukazujú na skutočnosť, že napr. vyspelé krajiny združené v G7, ktoré politiku Fondu výrazne ovplyvňujú, majú agregovanú kvótu vo výške 46 %, avšak výkonný riaditeľ, ktorý zastupuje 24 afrických krajín, má iba 1,4 % z celkovej hlasovacej kvóty. Taktiež pri jednotlivých krajinách sú zaujímavé rozdiely, kde napr. India má kvótu vo výške 1,95 %, zatiaľ čo Belgicko 2,15 % z celkovej kvóty.

Vzhľadom na to, že sa **kvóty nemenili od roku 1998** (navýšenie o 45 %), ich rozloženie v súčasnosti neodzrkadľuje reálne postavenie jednotlivých krajín vo svetovej ekonomike. Medzinárodný menový fond plánuje uskutočniť reformu členských kvót najneskôr do konca roka 2008. V roku 2006 bola v Singapúre schválená rezolúcia o kvótach a reprezentácii, ktorá túto problematiku rieši v dvoch fázach:

⁵ EMEs – rozvíjajúce sa trhy, napr. Čína, India, Turecko, ale aj Česká republika, Maďarsko, Poľsko, atď.

- 1) v prvej fáze by malo dôjsť k zvýšeniu kvót štyrom najviac podprezentovaným krajinám, ktorými sú Čína, Kórea, Mexiko a Turecko, celkovo o 1,8 % z celkovej agregovanej kvóty,
- 2) v druhej fáze by sa mal prijať nový model pre výpočet kvót a na jeho základe uskutočniť druhé kolo navýšenia kvót najviac podprezentovaných krajín (širšia skupina).

Nový model pre výpočet kvót by mal byť zároveň jednoduchý a transparentný a mal by odrážať viacúčelnosť kvót. Aby sa neznížila hlasovacia sila nízkoprijmových krajín, počet zakladajúcich hlasov by sa mal zdvojnásobiť, čo bude vyžadovať dodatok k Dohode o IMF. Hlavnými premennými v modeli by mali byť aj naďalej HDP, otvorenosť, rezervy a variabilita. Najvýznamnejšou premennou by mal byť HDP, kde sa počíta s 50% váhou (v súčasnosti 29 %) a najmenšiu váhu by mali mať rezervy vo výške 5 %. Simulácia dopadov nového modelu však ukázala, že výsledok by celkovo oslabil podiel skupiny EMEs a rozvojových krajín (s výnimkou Číny a malého počtu ďalších krajín) a zvýšil podiel vyspelých ekonomík, čo je z hľadiska cieľov úplne opačný efekt. Behom jednaní vo Washingtone bol v dôsledku toho zohľadnený prepočet HDP cez paritu kúpnej sily namiesto doterajšieho vyjadrenia v tržnom kurze, a zavedenie kompresie, čo ponúka riešenie, pomocou ktorého by síce zostalo zachované relatívne poradie krajín stanovené na báze modelu, ale rozdiely medzi nimi by sa znížili. Prekonať názorové rozdiely v diskusiách nie je jednoduché, každá krajina sa prikláňa k tomu, aby to pre ňu malo pozitívny dopad.

3.3.2 Efektívnosť dohľadu

Dohľad je kľúčovou činnosťou, ktorou Fond podporuje ekonomickú a finančnú stabilitu. Fond sa usiluje o zvýšenie kvality správ, ktoré doporučuje a predkladá jednotlivým krajinám, a zároveň požaduje, aby k nim členské štáty viac prihliadali. Pokiaľ krajina nemá vo Fonde priamo dlhy a teda nemusí postupovať podľa rád IMF, je ťažké vynútiť si u nej to, aby sa riadila podľa neho. V Singapore preto zaznela podpora návrhu na zavedenie systému, ktorým by Fond každoročne vyhlasoval svoje priority a ciele čo sa týka dohľadu, a tie by mali byť následne podporené jednotlivými členskými krajinami. Ide práve o možnosť zvýšiť tlak na členské štáty, aby realizovali dané doporučenia dohľadu.

Fond sa taktiež snaží o zlepšenie multilaterálneho, čiže mnohostranného dohľadu, pretože v období prehlbujúcich sa globálnych nerovnováh je zjavné, že pri riešení problémov nestačia rady tých najvyspelejších krajín, ale že veľkým prínosom sú konzultácie na všetkých

úrovniah, a teda i s EMEs a rozvojovými krajinami. Koniec koncov je IMF organizáciou založenou práve na tomto princípe, a síce s univerzálnou členskou základňou. Konzultácie by mali zvýšiť porozumenia medzi jednotlivými štátmi, napomôcť k riešeniu problémov, s ktorými sa potýkajú a uľahčiť spoluprácu pri posudzovaní dopadov domácich politík na externú stabilitu iných krajín, a v prípade potreby umožniť žiadúce zmeny týchto politík. Je tiež žiadúce, aby IMF zverejňoval harmonogram krátkodobých a strednodobých krokov, ktoré majú byť učené, aby následne monitoroval a vyhodnocoval ich realizáciu a pri významných odchýlkach zorganizoval ďalšie kolo multilaterálnych konzultácií.

Ďalšou oblasťou, ktorá je dôležitá pre dohľad, je prepojenie makroekonomických tém s oblasťou stability finančného sektoru. Vyžadovalo by to ale jednak organizačne personálne zmeny vo vnútri organizácie, a jednak systémové začlenenie otázok finančnej stability do dvojstranného dohľadu.

Medzinárodný menový fond je v súčasnom období inštitúciou, v ktorej je dohľad jednou z najdôležitejších priorít, a vďaka ktorému je možné uskutočňovať politiku Fondu na takej úrovni, aby bola zaistená spravodlivosť pre všetky členské krajiny. Je ale nutnosťou, aby bola splnená podmienka maximálnej spolupráce a dôvery zo všetkých strán. Veď každá krajina sa pri vstupe do IMF zaväzuje, že bude informovať ostatných členov o svojich aktivitách určujúcich hodnotu svojej meny voči menám ďalších krajín, že nebude obmedzovať zmenu vlastných peňazí za zahraničné meny a že bude uskutočňovať hospodársku politiku zameranú na stabilné a konštruktívne zvyšovanie vlastného bohatstva a bohatstva všetkých členov.

4. Postavenie a úloha IMF v súčasnosti

Medzinárodný menový fond vznikol za celkom iných podmienok, než aké sú v súčasnej dobe, kedy systém voľne pohyblivých menových kurzov vytvára predpoklady pre špekulatívne pohyby kapitálu s cieľom dosiahnutia maximálneho zisku. Terčom útokov špekulantov sú potom meny tých krajín, v ktorých výška menového kurzu a úrokových sadzieb neodpovedá ekonomickej situácii. Fond nemôže byť imúnny voči zmenám na medzinárodných finančných trhoch a taktiež musí rešpektovať zmenenú štruktúru členskej základne. Ak vylúčime zrušenie Fondu, mala by ale jednoznačne pokračovať jeho progresívna transformácia tak, aby bol schopný predchádzať finančným krízam, zabraňovať ich prenášaniam do okolitých krajín a pri ich prepuknutí napomáhať tomu, aby sa eliminovali nepriaznivé dôsledky na vnútornú ekonomiku členských štátov. Nedá sa však očakávať, že zmena mechanizmu činnosti Fondu tak, aby odpovedala novým podmienkam svetovej ekonomiky, prebehne ako jednorázová akcia, ktorá by ihneď prišla s adekvátnym rozhodnutím a vyriešila tak všetky problémy. Naopak, je isté, že pri uskutočnení transformácie pôjde i zdĺhavý proces. [9]

Od počiatku sa Medzinárodný menový fond potýkal s mnohými problémami a musel sa **prispôbovať vývoju** svetovej ekonomiky. Aktuálnosť jeho poslania a zamerania je teda ovplyvnená udalosťami, ktoré si vynucovali zmeny v medzinárodnom menovom systéme. Začalo to pádom zlatého štandardu amerického dolára nasledovaného zrútením systému fixných menových kurzov v 70. rokoch 20. storočia, pokračovalo dlhovou krízou latinsko-amerických krajín v 80. rokoch, transformáciou ekonomík strednej a východnej Európy, ničivými finančnými krízami v juhovýchodnej Ázii, Strednej a Latinskej Amerike a v Rusku v období prechodu do nového tisícročia, a uvoľňovaním pohybu kapitálu, finančnými inováciami a nástupom globalizácie. IMF preto učinil už nemálo krokov, ktoré viedli k zmene fungovania tejto inštitúcie. [43]

Počiatkom roku 2001 Fond prijal **novú stratégiu**, podľa ktorej je hlavnou prioritou prevencia finančných kríz, kde je venovaná značná pozornosť analýze príčin kríz. Príčiny kríz sú často spájané s problémami bankového sektoru doprevádzané nekontrolovateľným pohybom zahraničného kapitálu, a preto sa Fond sústreďuje na analýzu bánk a ostatných finančných inštitúcií. I keď výsledky z takýchto analýz môžu upozorniť na hroziace nebezpečenstvo vzniku krízy, len ťažko mu zabránia. Preto je nutnosťou motivácia predstaviteľov jednotlivých krajín, aby nezvyšovali pravdepodobnosť prepuknutia krízy svojimi nevhodnými opatreniami v oblasti hospodárskej politiky, a podpora transparentnosti jej uskutočňovania.

K zvýšeniu transparentnosti ekonomického vývoja by malo prispieť zavedenie Špeciálneho štandardu pre zverejňovanie údajov, o ktorom pojednáva kapitola 2.4.1, ktorý bol vypracovaný v roku 1996. Očakáva sa od toho väčšia dostupnosť komplexných ekonomických dát, ktorá prispeje k uskutočňovaniu zdravej makroekonomickej politiky. Fond ďalej rozpracováva a zavádza medzinárodné štandardy a kódexy, ktoré by členským krajinám mali slúžiť ako pomôcka pri zvyšovaní transparentnosti v uskutočňovaní hospodárskych politík. Napríklad v roku 1998 bol prijatý Kódex dobrých praktík fiškálnej transparentnosti (Code of Good Practices on Fiscal Transparency) a v roku 1999 Kódex dobrých praktík transparentnosti menovej a finančnej politiky (Code of Good Practices of Monetary and Financial Policies). Úloha Fondu v tejto oblasti spočíva v dohľade nad plnením požiadaviek vyplývajúcich z týchto kódexov a ich následné vyhodnocovanie. Fond postupne pristúpil i k zmene podmienok, za ktorých poskytuje finančné prostriedky členským krajinám, ktoré to potrebujú. Boli zrušené niektoré špeciálne finančné facility, došlo k zvýšeniu poplatkov a ku skráteniu doby splatnosti čerpaných zdrojov. [9]

Väčšia **transparentnosť a zodpovednosť Fondu** má svoje opodstatnenie v tom, že ide o inštitúciu, ktorá značným spôsobom ovplyvňuje dianie vo svetovej ekonomike. Väčšia informovanosť o jej činnosti je nezbytným predpokladom preto, aby mohla obhájiť svoju nutnosť a nezastupiteľnosť v očiach členských krajín a širokej verejnosti, a získať tak podporu pre svoje aktivity. Akákoľvek zmena mechanizmu fungovania tejto inštitúcie však nebude možná bez užšej spolupráce s členskými krajinami, a to predovšetkým čo sa týka včasného poskytovania informácií v požadovanej kvalite o stave svojich ekonomík. Na základe ich analýzy je potom možné odhaliť finančné napätie a navrhnúť vhodné opatrenia, ktorých realizácia by mohla zabrániť prepuknutiu finančnej krízy a prispieť tak k dosiahnutiu celkovej medzinárodnej menovej stability.

V súčasnosti IMF oznámil, že chce predať veľkú časť svojich zlatých rezerv, pretože hlavný zdroj jeho príjmov (pôžičky krajinám s problémovou ekonomikou) vysychá. V minulosti svoje operácie Fond primárne financoval z úrokov, ktoré zarobil na pôžičkách krajín, ktoré boli v hlbokom ekonomickom ohrození a nutne potrebovali finančné injekcie. Avšak v nedávnych rokoch sa už so žiadosťou o takúto pomoc obracalo čoraz menej krajín, pretože väčšina z nich si vybuďovala rezervy, ktoré ich chránili pred nutnosťou požičiavania si peňazí od Fondu. Strauss-Kahn má teraz politicky ťažkú úlohu, a to v pokuse presvedčiť ľudí, aby znova dôverovali Fondu a počúvali jeho rady. Musí dokázať, že IMF je stále schopný

rozpoznať nežiadúci vývoj v globálnom finančnom systéme, aby potom mohol analyzovať následky a pritlačiť svojich členov k činnosti. Nedá sa samozrejme očakávať, že efektívne reformy vzniknú behom jedného dňa; dokonca ani hlava IMF nemá žiaden všeliek, aby zastavil súčasné finančné krízy a odvrátil prichádzajúcu recesiu v Spojených štátoch. [47, 50]

Podľa kritikov IMF, navzdory mnohým reformám a zmenám politiky IMF, je súčasný stav neudržateľný. V ich radách existujú dva prúdy, a to jeden, ktorý sa zameriava na presadzovanie dôsledných reforiem, a druhý, ktorý je presvedčený, že IMF je nereformovateľný a je potrebné ho zrušiť, a s ním aj nespravodlivý globálny ekonomický systém. Namiesto súčasných inštitúcií je podľa nich treba hľadať inú, prijateľnejšiu alternatívu. Zástancovia oboch prúdov sa však zhodujú na nutnosti úplného odpustenia dlhov tých najchudobnejších a vysoko zadĺžených krajín, na zamedzení neprimerane vysokého transferu obmedzených zdrojov z chudobných častí sveta do bohatých, a v neposlednej rade na zabránení hospodárskeho a sociálneho rozpadu týchto krajín. [26]

Radu otázok a pochybností vyvolalo aj 55. výročné zasadanie Skupiny Svetovej banky a Rád guvernérov Medzinárodného menového fondu, ktoré sa uskutočnilo v dňoch 26.-28. septembra 2000 v Prahe. Šlo o stretnutie delegátov, aby navrhli schému úplného rozšírenia liberalizácie svetovej ekonomiky, v čom vidia prostriedok vyriešenia problémov kdekoľvek na svete. Zaujímavý je ale názor Iniciatívy proti ekonomickej globalizácii, ktorá ekonomickú globalizáciu i politiku IMF a WB považuje za jednu z hlavných príčin vážnych problémov súčasného sveta, a podotýka, že pražské zasadnutie si vyžiadalo najmenej 600 miliónov korún z našich daní, ktoré je potreba v sociálnej sfére, zdravotníctve, školstve, ochrane životného prostredia atď. Za hlavný problém politiky IMF pokladajú Programy štrukturálnych reforiem spomínané v kapitole 3.2, ktoré podmieňujú poskytnutie pôžičiek rozvojovým krajinám liberalizáciou obchodu, privatizáciou, obmedzením rozpočtových výdavkov a exportnou orientáciou ekonomiky, čo spôsobuje ničivé dopady na poľnohospodárstve, kde je likvidovaná výroba zameraná na miestnu sebestačnosť a krajiny sú tlačené k pestovaniu monokultúr na vývoz, čo spôsobuje nedostatok potravín a v niektorých štátoch i hladomory. Hlavným cieľom týchto programov je umožniť vstup zahraničného kapitálu špekulatívnej povahy, ktorý i podľa môjho názoru v skutočnosti neprispieva k tvorbe žiadnych hodnôt a v jednotlivých krajinách iba využíva absenciu sociálnych a ekologických pravidiel, ovláda trhy a likviduje priemyslové odvetvia. Politika vnucovaná IMF tak väčšinou k sľubovanému ekonomickému rastu nevedie, a jedinou stopou po nej ostáva dlh. Členovia Iniciatívy proti

ekonomickej globalizácii sa domnievajú, že alternatívou je spoločnosť založená nie na zisku niekoľkých, ale na skutočných potrebách spoločnosti, na hodnotách solidarity, vzájomnej pomoci a trvalo udržateľnom spôsobe života. Myslím si, že názor je to pravdivý a zmysluplný, no nehovoriaci o spôsobe dosiahnutia, a tak trochu nereálny, vzhľadom na myšlienkovito rozdielne názory a hodnoty celej spoločnosti. [61]

Podľa svetoznámeho politológa Zbigniewa Brzezinski, inštitúcie ako Medzinárodný menový fond a Svetová banka síce majú svetovú klientelu, no ich záujmy rozhodne nemožno stotožňovať s globálnymi, a považuje tieto inštitúcie za súčasť amerického systému, a síce, že tieto dva kolosy sú silne ovládané Spojenými štátmi a striktné sa riadia podľa amerických pravidiel. Ďalším názorom je skutočnosť, že IMF nepomáha k ozdravovaniu svetového hospodárstva a k zlepšeniu životných podmienok ľudí, ale naopak, pomáha udržiavať miliardy ľudí chudobnými, nevzdelanými, chorými a zadlženými, a že zásadné reformy pôžičkového mechanizmu IMF sú pre zdravie ľudskej civilizácie jednoducho nevyhnutné. Na druhej strane ale nie je potvrdené, že zámer bretton-woodskeho systému bol hneď od počiatku nekalý, no už vtedy sa našli odborníci, ktorí upozorňovali, že tento systém má určité trhliny. Švédsky ekonóm Gunnar Myrdal zastával názor, že takto štruktúrovaná svetová ekonomika robí iba bohaté krajiny ešte bohatšími a rozvojové krajiny odsudzuje do úlohy večne zápasiacich s vrodene nepriaznivým obchodným prostredím. [36]

Nie je jednoduché vytvoriť systém, ktorý by zaručene efektívne fungoval a prinášal prospech a spravodlivosť všetkým zúčastneným, no rovnomerné postavenie a zapojenie všetkých hráčov do takéhoto procesu a vytvorenie primeraných podmienok, ktoré by umožňovali každému vlastnými silami prekonať zdanlivo neprekonateľné, je základom pre akúkoľvek multilaterálnu spoluprácu.

Aj podľa washingtonských vydavateľov Roberta Weissmana a Russella Mokhibera, Programy štrukturálnych reforiem len zväčšujú utrpenie rozvojových krajín. Politický tlak na IMF silnie natoľko, že Meltzerova komisia (expertný poradný výbor Kongresu USA) zverejnila, že IMF (spolu so Svetovou bankou) by mal použiť svoje súčasné zdroje na zrušenie všetkých dlhov, ktoré týmto dvom inštitúciám dlhujú najchudobnejšie krajiny, a upustiť od programu dlhodobých pôžičiek, ktoré sú zvyčajne podmienené realizovaním štrukturálnych reforiem. [35]

Podobné sú názory Walden Bella, výkonného riaditeľa organizácie Focus on Global South, koncepcného centra odborníkov zaoberajúcich sa globálnymi ekonomickými trendmi a Soren Ambrosea, ktorý je politickým analytikom v „50 Years Is Enough: US Network for Global Economic Justice“, koalícii so základňou vo Washingtone, ktorá bola založená v roku 1994 dvesto organizáciami z najrôznejších kútov Spojených štátov, ktorých dohromady zviedlo presvedčenie o nutnosti zásadnej transformácie IMF a SB. Tvrdia, že globálne ekonomické riadenie nie je zlou myšlienkou, ale IMF nie je agentúrou, ktorá by ho mohla uskutočňovať. Pokusy Fondu vnucovať svoje riešenia vládam a občanom, ktorí sú zvyknutí robiť svoje vlastné rozhodnutia sa pravdepodobne, s čím môžem len súhlasiť, ďaleko nedostanú, a jediným riešením pokračujúcich kríz v Afrike a iných biedou napadnutých častí sveta je obnovenie politiky suverenity ľudí a vlád. Koalícia požaduje, aby Banka a Fond prestali narušovať právomoc vlád navrhovať vlastné ekonomické programy; nie každý plán samozrejme môže uspieť, ale vnucovať jeden model celému svetu znamená čistou katastrofu. Nedá sa podľa nich nájsť lepšie riešenie, dokiaľ vlády jednotlivých krajín nebudú môcť skúšať odlišné prístupy, a skúšať ich nebudú môcť, pokiaľ od nich Banka a Fond neprestanú vyžadovať zvláštnu ekonomickú politiku. Neznamená to ale skutočnosť, že chudobné krajiny už naďalej nebudú čerpať finančné prostriedky zo zahraničných zdrojov, pretože dopyt po peniazoch v treťom svete potrvá, takže takéto inštitúcie, ako je Svetová banka, by ľudia v chudobných krajinách mohli potrebovať a uvítať, no s pozmeneným rozložením hlasov v nich a bez ultraliberálnej ideológie v pozadí. Pokiaľ ale ide o Medzinárodný menový fond, ten podľa nich nemá mandát k šíreniu „rozvoja“, akým disponuje Svetová banka. [53] *„Zastaralost MMF vychází najevo; spíše než se pokoušet ho udržet při životě tím, že se mu poskytne nová moc, mělo by se mu dovolit přirozenou smrtí.“* [30]

Už v roku 2002 sa bývalý hlavný ekonóm Svetovej banky, nositeľ Nobelovej ceny v oblasti ekonómie (2001) **Joseph Stiglitz** vyjadril, že Medzinárodný menový fond nie je možné reformovať a preto by mal byť zrušený. Nedokázal si podľa neho získať dôveru trhov a jeho pomoc vo väčšine prípadov zlyhala. Potvrdil, že kedysi tvrdieval, že s rastúcou (globálnou) ekonomickou previazanosťou rastie aj potreba kolektívnych akcií a teda, keďže tieto inštitúcie budú potrebné, je lepšie ich zreformovať. Neskôr ale zmenil svoj názor a domnieva sa, že dôveryhodnosť IMF klesla už natoľko, že by bolo lepšie začať od nuly. Stiglitz charakterizoval prípravu programov IMF ako systém silne centralizovaného rozhodovania, ktorého výsledkom sú odporúčania z dielne washingtonských ekonómov namiesto toho, aby

ich formulovali odborníci pracujúci priamo v krajinách, ktoré sa dostali do problémov. [37, 55]

Presne na tomto by mala tkvieť práca medzinárodnej inštitúcie, a síce, že by sa problémy mali riešiť na mieste vzniku a nie z kresla medzi štyrmi stenami. Niekedy je nepredstaviteľné, aká vážna môže byť situácia, pokiaľ sa nás konkrétne netýka.

Opačný názor zastávajú autori vo finančnom denníku Handelsblatt. Píše sa v ňom, že reformovaný Fond môže hrať významnú úlohu v identifikácii budúcich finančných kríz. Fond je podľa nich aktuálne ideálne prispôsobený na monitorovanie a koordináciu medzinárodného toku kapitálu, a žiadna iná organizácia nevlastní toľko know-how a nezhrmažďuje toľko ekonomických dát. Süddeutsche Zeitung napísali, že by bolo hlúpe IMF zrušiť. Kritici Fondu vraj argumentujú, že finančný svet sa bez fondu zaobíde. Proti tomu ale autori novín uvádzajú, že by bolo lepšie fond reformovať, pretože dnes, počas finančných kríz, ktorých následky sú len ťažko predvídateľné, by bolo hriešne a nedbalé, zrušiť jedinú globálnu menovú organizáciu. Tým krajinám, ktoré sa stávajú bohatšími, by malo byť dané väčšie právo a možnosti, no zároveň s možným nasledovným ekonomickým rastom i väčší podiel prispievania. [54]

Ako som sa už zmienila v tejto poslednej kapitole, Medzinárodný menový fond nemá v súčasnosti jednoduchú úlohu, pretože ak chce uspieť a udržať si svoju opodstatnenosť, musí sa flexibilne a adekvátne prispôbovať zmenám v svetovej ekonomike. Z dôvodov viacerých neúspechov vyplývajúcich z programov reforiem, ktoré navrhoval (finančné a menové krízy v Ázii, Mexiku či Rusku), musí Fond prehodnotiť svoju úlohu a zamerať sa na to, aby nespôsobil viac škody ako úžitku, a teda pomáhať jednotlivým krajinám postupne a nezasahovať do princípov ich fungovania, pretože nastolenie vlastných pravidiel používaných na akýkoľvek typ ekonomiky nemôže efektívne fungovať. Nebude jednoduché uskutočniť transformáciu Fondu, a ak by malo ísť o nútené a len navonok učené zmeny, bolo by možno lepšie aby táto inštitúcia zanikla, pretože funkciu požičiavania finančných prostriedkov krajinám, ktoré to potrebujú (a tých bude vždy dosť) môže nahradiť napr. Svetová banka. Novozvolený generálny riaditeľ Strauss-Kahn bude musieť dokázať, že Fond má i v súčasnosti svoje nezastupiteľné miesto a presvedčiť ľudí, aby mu dôverovali.

Záver

Keďže Medzinárodný menový fond vznikol za iných podmienok, aké sú v súčasnosti, už od roku 1976, kedy svet po medzinárodnej dohode z jamajského Kingstonu prešiel na dodnes fungujúci systém voľne plávajúcich menových kurzov, stratil IMF svoje pôvodné opodstatnenie, keďže štáty už nie sú nútené udržiavať pevné výmenné kurzy národných mien vzhľadom k akejkoľvek mene. Jeho novým poslaním sa stalo prevažne poskytovanie pôžičiek krajinám s ekonomickými problémami, podmienené plnením podmienok stanovených v Programoch štrukturálnych reforiem. Práve pre to je ale najviac kritizovaný, pretože obsahom týchto reforiem je prevažne privatizácia štátnych podnikov a služieb, exportná orientácia ekonomiky, liberalizácia obchodu, finančných a investičných trhov. Výsledkom je potom prudké obmedzenie rozpočtových výdavkov, a to hlavne do sektorov školstva, zdravotníctva, sociálnych vecí a životného prostredia, rušenie dotácií a daňových výhod na spotrebiteľský tovar ako sú potraviny, palivá a lieky, apod. Základnou myšlienkou tejto politiky je redukovať štátny aparát a kompetencie štátu, posilňovať pozície súkromného sektoru, vytvárať trhové prostredie a integrovať chudobné krajiny do globálnej ekonomiky, čo ale často neprináša požadované výsledky, ba priam naopak, krajina sa dostane do bludného dlhového kruhu, pretože nedokáže splácať svoje pôžičky, a preto si na ne musí opäť požičať.

Napriek súčasným kritikám má ale Fond dôležitú úlohu v medzinárodnej finančnej architektúre. Jeho účely, tak ako sú stanovené v Článkoch dohody (Articles of Agreement), zostávajú relevantné k adresovaniu výziev čeliacich dnešnej globálnej ekonomike. Avšak je jasné, že kvôli zmenám, ktoré sa v svetovej ekonomike už v posledných dekádach uskutočnili, je potrebné prehodnotiť povahu a podstatu jeho role do budúcnosti, pretože tá nie je a ani nikdy nebola stabilná a nemenná.

Fond bol pôvodne založený, aby podporoval systém pevných menových kurzov a musel sa prispôbiť, keď tento systém padol. Bol založený v čase limitovaného pohybu medzinárodného kapitálu a musel sa prispôbiť svetu s veľkým a prudkým tokom privátneho kapitálu. Fond musí byť dostatočne flexibilný, aby mohol pokračovať v prispôbovaní sa súčasným trendom, tak, ako si to vyžiada vývoj.

Jeho úloha sa bude vyvíjať podľa toho, ako ju bude vykonávať; obzvlášť podľa toho, nakoľko správne sa bude prispôbovať zmenám v medzinárodnom prostredí. Je pravdepodobné, že Fond má svoju opodstatnenú úlohu i v budúcnosti, ale či zostane relevantnou inštitúciou, je

otázkou dnešných i budúcich rozhodnutí. Jednou vecou je prežiť ako inštitúcia – je osvedčené, že uzavretie inštitúcií a fór, ktoré prežili svoj účel, je náročné – ale druhou vecou je prežiť ako dôveryhodná a spoľahlivá inštitúcia. Dôveryhodnosť sa preto objavuje ako kľúčový problém, ktorý bude utvárať smerovanie Fondu v budúcnosti. Súvisí s ňou jeho efektívnosť a legitimita. Efektívnosť v zmysle opatrení a odporúčaní od Fondu, ktoré nie vždy odrážajú očakávané výsledky, a legitimita, ktorej nedostatok vedie k neschopnosti dosiahnutia reforiem. Výzvou pre Fond je udržať si svoju relevanciu a opodstatnenosť a otázkou je, či jeho vedenie chce a dokáže týmto výzvam čeliť.

Verím, že sa mi podarilo splniť cieľ, ktorý som si stanovila v úvode tejto práce, a síce priblížiť, aká je úloha Medzinárodného menového fondu, čím od svojho založenia prešiel, čomu sa musel prispôbiť a s akými výzvami sa dnes potýka. Myslím si, že do budúcnosti by sa mal zamerať skôr na poskytovanie rád a odporúčaní, na vykonávanie dohľadu a na základe zhromaždených dát poskytovať svojim členom informácie a poradenstvo, aby sa ekonomiky jednotlivých štátov vyvíjali bez problémov. Ako už bolo spomenuté v poslednej kapitole v súvislosti s názormi odborníkov, ako je napr. nositeľ Nobelovej ceny v oblasti ekonómie (2001) Joseph Stiglitz, programy IMF sú uskutočňované z dielne washingtonských ekonómov namiesto toho, aby ich formulovali odborníci pracujúci priamo v krajinách, ktoré sa dostali do problémov. Každá krajina má svoje podmienky a obmedzenia, a preto nie je možné uplatniť jeden jediný model pre každú z nich. Nebude jednoduché transformovať túto inštitúciu, a preto si myslím, že ak pôjde len o nútené vymýšľanie nových programov len pre jej zachovanie, bolo by lepšie, ak by bola zrušená, pretože mnoho funkcií, ktoré doteraz vykonávala, by nahradila napr. jeho sesterská organizácia Svetová banka.

Literatúra

Knihy

- [1] **CIHELKOVÁ, E. – a kol.:** *Mezinárodní ekonomie*. VŠE Praha, Katedra světové ekonomiky, Nakl. Oeconomica, 2004. ISBN 80-245-0815-X
- [2] **DURČÁKOVÁ, J. – MANDEL, M.:** *Mezinárodní finance, 3. rozšířené a doplněné vydání*. Nakl. Management Press, Praha 2007. ISBN 978-80-7261-170-6
- [3] **HECZKO, S.:** *Pracovní texty k předmětu Mezinárodní ekonomické vztahy*. Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, Fakulta sociálně ekonomická, 2007. ISBN 978-80-7044-922-6
- [4] **HITZGEROVÁ, G.:** *Instituce ve světové ekonomice*. Nakl. Oeconomica, Praha, 2003. ISBN 80-245-0551-7
- [5] **KUBIŠTA, V.:** *Mezinárodní měnové vztahy*. VŠE Praha, Fakulta mezinárodních vztahů, Nakl. Oeconomica, 2003. ISBN 80-245-0616-5
- [6] **KUBIŠTA, V. – a kol.:** *Mezinárodní ekonomické vztahy*. Nakl. HZ Editio spol. s r.o., 1999. ISBN 8086009-29-7
- [7] **KUNEŠOVÁ, H. – CIHELKOVÁ, E. – a kol.:** *Světová ekonomika, nové jevy a perspektivy, 2. doplněné a přepracované vydání*. Nakl. C. H. Beck, 2006. ISBN 80-7179-455-4
- [8] **MARKOVÁ, J.:** *Mezinárodní měnové instituce*. Nakl. Oeconomica, Praha, 2002. ISBN 80-245-0431-6
- [9] **MARKOVÁ, J.:** *Mezinárodní měnová spolupráce*. Nakl. Oeconomica, Praha, 2006. ISBN 80-245-1053-7
- [10] **MUSIL, M.:** *Mezinárodní organizace*. VŠE Praha, Fakulta managementu v Jindřichově Hradci, Nakl. Oeconomica, 2004. ISBN 80-245-0741-2
- [11] **NĚMEČEK, E.:** *Mezinárodní měnový systém, otázka convertibility, stability a likvidity*. Nakl. Karolinum, Praha, 2000. ISBN 80 246-0081-1
- [12] **PICHANIČ, M.:** *Mezinárodní management a globalizace*. Nakl. C. H. Beck, Praha, 2004. ISBN 80-7179-886-X
- [13] **SLANÝ, A. – a kol.:** *Makroekonomická analýza a hospodářská politika*. Nakl. C. H. Beck, Praha, 2003. ISBN 80-7179-738-3

Internetové zdroje:

Oficiálne stránky IMF

- [14] *What is the IMF?* [online]. Dostupné z
<<http://www.imf.org/external/pubs/ft/exrp/what.htm>> [cit. 2007-11-02]
- [15] *The IMF at a glance* [online]. Dostupné z
<<http://www.imf.org/external/np/exr/facts/glance.htm>> [2007-12-05]
- [16] *IMF quotas* [online]. Dostupné z
<<http://www.imf.org/external/np/exr/facts/quotas.htm>> [2008-04-14]
- [17] *IMF completes review of SDR valuation* [online]. Dostupné z
<<http://www.imf.org/external/np/sec/pr/2005/pr05265.htm>> [2007-11-30]
- [18] *IMF members' quotas and voting power, and IMF board of governors* [online].
Dostupné z <<http://www.imf.org/external/np/sec/memdir/members.htm>>
[2008-04-14]
- [19] *Photos of the IMF* [online]. Dostupné z
<<http://www.imf.org/external/np/adm/pictures/captions.htm>> [2008-02-01]
- [20] *IMF lending* [online]. Dostupné z
<<http://www.imf.org/external/np/exr/facts/howlend.htm>> [2008-03-12]
- [21] *IMF organization chart* [online]. Dostupné z
<<http://www.imf.org/external/np/obp/orgcht.htm>> [2008-02-03]
- [22] *IMF managing directors* [online]. Dostupné z
<<http://www.imf.org/external/np/exr/chron/mds.asp>> [2008-02-03]
- [23] *The poverty reduction and growth facility* [online]. Dostupné z
<<http://www.imf.org/external/np/exr/facts/prgf.htm>> [2008-02-16]
- [24] *About the IMF* [online]. Dostupné z <<http://www.imf.org/external/about.htm>>
[2007-12-28]
- [25] *Dissemination standards bulletin board* [online]. Dostupné z
<<http://dsbb.imf.org/Applications/web/sddshome/>> [2008-02-03]

- [26] *Argumenty odporcov MMF a SB* [online]. Dostupné z
<<http://svetnaruby.host.sk/mmfasb.php>> [cit. 2007-10-14]
- [27] *Co je MMF* [online]. Dostupné z <http://inpeg.ecn.cz/frames/mmf/co_je_mmf.htm/>
[cit. 2008-04-05]

- [28] *Economic Roundup Winter 2003* [online]. Dostupné z <http://www.treasury.gov.au/documents/677/HTML/docshell.asp?URL=imf_challenger.asp> [2008-02-13]
- [29] *Faktory kooperácie v medzinárodných vzťahoch a problémy medzinárodných organizácií* [online]. Dostupné z <<http://www.globalpolitics.cz/clanek/mezinarodni-vztahy-a-organizace.html>> [cit. 2008-03-20]
- [30] *Globálni problémy* [online]. Dostupné z <<http://www.darius.cz/globe/glob12.html>> [cit. 2008-03-12]
- [31] *Heritage foundation* [online]. Dostupné z <<http://www.heritage.org/Research/AsiaandthePacific/BG1265.cfm>> [2008-02-12]
- [32] *História devízového trhu* [online]. Dostupné z <http://cikomodity.com/index.php?action=vyuka_historiaforex> [cit. 2008-01-15]
- [33] *IMF history and conditions* [online]. Dostupné z <<http://ucatlas.ucsc.edu/sap/history.php>> [2008-01-12]
- [34] *IMF member countries* [online]. Dostupné z <<http://upload.wikimedia.org/wikipedia/en/2/24/IMF.png>> [2008-01-30]
- [35] *IMF on the ropes* [online]. Dostupné z <<http://www.zmag.org/CrisesCurEvts/Globalism/imfropes.htm>> [cit. 2008-03-27]
- [36] *Inštitucionalizácia globálnej nespravodlivosti* [online]. Dostupné z <<http://www.noveslovo.sk/Archiv/1999/13/str.12.html>> [cit. 2008-01-15]
- [37] *Interview s J. Stiglitzom* [online]. Dostupné z <http://www.paradigma.sk/redakcny_system/clanok.php?id=157> [cit. 2007-10-14]
- [38] *Je čo reformovať* [online]. Dostupné z <<http://www.civil.gov.sk/archiv/casopis/2000/2120WAZM.htm>> [cit. 2007-10-14]
- [39] *MMF* [online]. Dostupné z <<http://www.finance.gov.sk/Default.aspx?CatID=4501>> [cit. 2007-12-02]
- [40] *MMF - časté otázky* [online]. Dostupné z <<http://www.priateliazeme.sk/cepa/index.php?id=35&level=4>> [cit. 2008-01-15]
- [41] *MMF čaká na reformu* [online]. Dostupné z <<http://www.euractiv.cz/evropa-dnes0/clanek/mezinarodni-menovy-fond-ceka-na-reformu>> [cit. 2008-01-15]
- [42] *MMF - nepřítel překvapení* [online]. Dostupné z <<http://osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=703>> [cit. 2007-11-12]

- [43] *MMF na rozcestí* [online]. Dostupné z <http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/clanky_rozhovory/media_2006/cl_06_061020.html> [cit. 2007-12-03]
- [44] *MMF pod tlakom* [online]. Dostupné z <<http://www.priateliazeme.sk/cepa/index.php?id=37&level=4&x=1809>> [cit. 2008-02-12]
- [45] *MMF - reforma v poločase* [online]. Dostupné z <http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/clanky_rozhovory/media_2007/cl_07_071116.html> [cit. 2007-12-03]
- [46] *MMF si dnes volí svojho generálneho riaditeľa* [online]. Dostupné z <<http://www.euractiv.sk/verzia-pre-tlac/clanok/mmf-si-dnes-voli-svojho-generalneho-riaditeľa>> [cit. 2007-10-04]
- [47] *MMF: svetová kríza stala svet bilión dolárov* [online]. Dostupné z <http://tvojepeniaze.pravda.sk/mmf-svetova-kriza-stala-svet-bilion-dolarov-fzn-/sk_pakcie.asp?c=A080411_094125_sk_pakcie_p32> [cit. 2008-04-14]
- [48] *MMF usvedčil sám sebe* [online]. Dostupné z <<http://literarky.cz/?p=autor&id=1436>> [cit. 2007-11-24]
- [49] *Na svetové financie dozrie Francúz* [online]. Dostupné z <http://www.euroinfo.gov.sk/index/go.php?id=13&prm1=0&prm2=14&prm3=14670&od_den=26&od_mesiac=9&od_rok=2007&do_den=10&do_mesiac=10&do_rok=2007&h_text=&pt=0&page=3> [cit. 2007-10-15]
- [50] *Očakávaná reforma sa začala* [online]. Dostupné z <<http://ekonomika.sme.sk/c/3825322/Dlho-ocakavana-reforma-MMF-sa-zacala.html>> [cit. 2008-02-19]
- [51] *Peniaze a banky* [online]. Dostupné z <<http://kavicky.blogspot.com/2007/08/peniaze-banky-iii-diel-srie-plagitov-d.html>> [cit. 2008-02-05]
- [52] *Predkladacia správa* [online]. Dostupné z <[www.rokovania.sk/appl/material.nsf/0/99E312BDCE285DF5C12573620049172F/\\$FILE/predkladacia.rtf](http://www.rokovania.sk/appl/material.nsf/0/99E312BDCE285DF5C12573620049172F/$FILE/predkladacia.rtf)> [cit. 2008-04-02]
- [53] *Přestaňte oživovat MMF* [online]. Dostupné z <<http://blisty.cz/art/32377.html>> [cit. 2008-01-08]
- [54] *Reform the IMF, don't abolish it* [online]. Dostupné z <<http://www.spiegel.de/international/germany/0,1518,546309,00.html>> [cit. 2008-04-10]

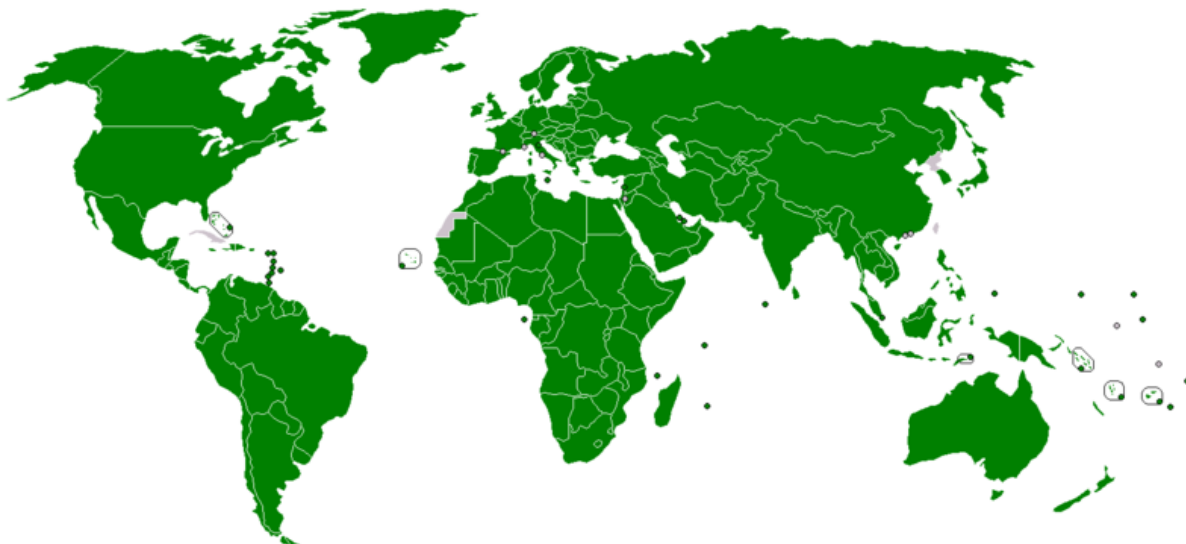
- [55] *Stiglitz vyzýva k zrušeniu MMF* [online]. Dostupné z <<http://priateliazeme.sk/cepa/index.php?id=37&level=4&x=25400>> [cit. 2007-10-14]
- [56] *Tlačová agentúra slovenskej republiky* [online]. Dostupné z <<http://www.tasr.sk/25.axd?k=20080413TBB00055>> [cit. 2008-04-14]
- [57] *Use of IMF credit* [online]. Dostupné z <http://ucatlas.ucsc.edu/sap/use_of_credit.php> [2008-01-11]
- [58] *Use of IMF credit-Map* [online]. Dostupné z <<http://jeffboulton.ca/BBB%20M1%20Map%20-%20IMF%20Use%20of%20Credit.gif>> [2008-01-11]
- [59] *Voting power in the IMF* [online]. Dostupné z <http://gis1.ucsc.edu/~ericw/voting_rts_imf.gif> [2008-04-01]
- [60] *Vznik Bretton-Woodskeých inštitúcií* [online]. Dostupné z <<http://www.finance.gov.sk/Default.aspx?CatID=4503>> [cit. 2007-12-02]
- [61] *Základní stanovisko* [online]. Dostupné z <<http://inpeg.ecn.cz/frames/index1.html>> [2008-02-02]

Prílohy

- Príloha č. 1:** Členské krajiny IMF (január 2007)
- Príloha č. 2:** Organizačná štruktúra IMF
- Príloha č. 3:** Facilita k zníženiu chudoby a podpore rastu (PRGF)
- Príloha č. 4:** Hlasovacia sila v IMF (apríl 2004)
- Príloha č. 5:** Využitie úverov od IMF, 1991-2000 (apríl 2004)
- Príloha č. 6:** Generálni riaditelia IMF

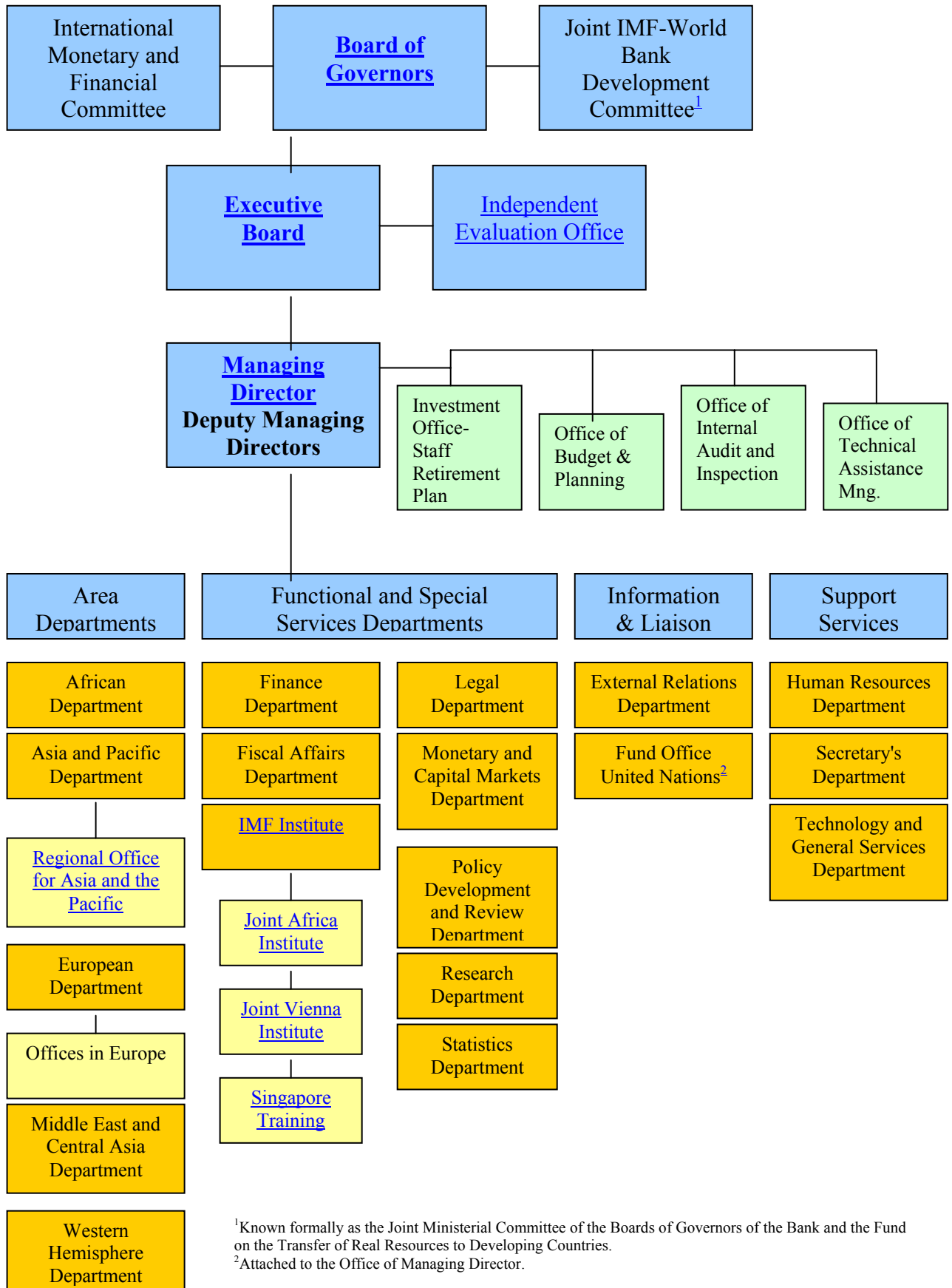
Príloha č. 1: Členské krajiny IMF (január 2007)

S IMF nespolupracujú:

- * Andorra
- * Cuba
- * Liechtenstein
- * Monaco
- * Nauru
- * North Korea
- * Tuvalu

Príloha č. 2: Organizačná štruktúra IMF (apríl 2007)

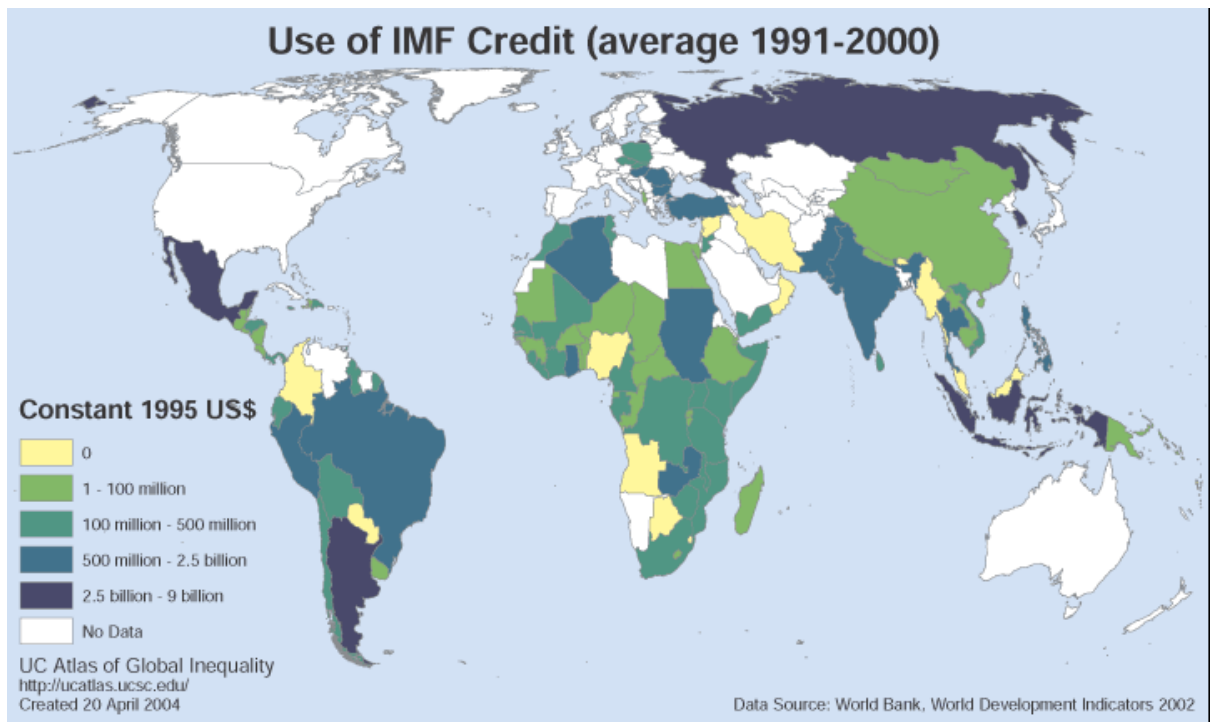

Príloha č. 3: Facilita k zníženiu chudoby a podpore rastu (PRGF)

Predpokladané (vhodné) krajiny pre využitie Poverty Reduction and Growth Facility (Október 2007)			
1	Afghanistan	40	Liberia
2	Albania	41	Madagascar
3	Angola	42	Malawi
4	Armenia	43	Maldives
5	Azerbaijan	44	Mali
6	Bangladesh	45	Mauritania
7	Benin	46	Moldova
8	Bhutan	47	Mongolia
9	Bolivia	48	Mozambique
10	Burkina Faso	49	Myanmar
11	Burundi	50	Nepal
12	Cambodia	51	Nicaragua
13	Cameroon	52	Niger
14	Cape Verde	53	Nigeria
15	Central African Republic	54	Pakistan
16	Chad	55	Papua New Guinea
17	Comoros	56	Rwanda
18	Congo, Democratic Republic of	57	Samoa
19	Congo, Republic of	58	Sao Tomé and Príncipe
20	Côte d'Ivoire	59	Senegal
21	Djibouti	60	Sierra Leone
22	Dominica	61	Solomon Islands
23	Eritrea	62	Somalia
24	Ethiopia	63	Sri Lanka
25	Gambia, The	64	St. Lucia
26	Georgia	65	St. Vincent and the Grenadines
27	Ghana	66	Sudan
28	Grenada	67	Tajikistan
29	Guinea	68	Tanzania
30	Guinea-Bissau	69	Timor Leste
31	Guyana	70	Togo
32	Haiti	71	Tonga
33	Honduras	72	Uganda
34	India	73	Uzbekistan
35	Kenya	74	Vanuatu
36	Kiribati	75	Vietnam
37	Kyrgyz Republic	76	Yemen, Republic of
38	Lao, P.D.R.	77	Zambia
39	Lesotho	78	Zimbabwe

Príloha č. 5: Využitie úverov od IMF, 1991 – 2000 (apríl 2004)

Zdroj: *Use of IMF credit-Map* [online]. Dostupné z <<http://jeffboulton.ca.gif>> [2008-01-11] [58]

Príloha č. 6: Generálni riaditelia IMF

Mr. [Dominique Strauss-Kahn](#), from France, began his five-year term as IMF Managing Director and Chairman of the Executive Board on November 1, 2007.

Mr. [Rodrigo de Rato](#), from Spain, was Managing Director from June 7, 2004 to October 31, 2007.

Mr. [Horst Köhler](#), from Germany, was Managing Director from May 1, 2000 to March 4, 2004

[Michel Camdessus](#), from France, was Managing Director from January 16, 1987 to February 14, 2000

Jacques de Larosière, from France, was Managing Director from June 17, 1978 to January 15, 1987

H. Johannes Witteveen, from the Netherlands, was Managing Director from September 1, 1973 to June 16, 1978

Pierre-Paul Schweitzer, from France, was Managing Director from September 1, 1963 to August 31, 1973

Per Jacobsson, from Sweden, was Managing Director from November 21, 1956 to May 5, 1963

Ivar Rooth, from Sweden, was Managing Director from August 3, 1951 to October 3, 1956

Camille Gutt, from Belgium, served as the IMF's first Managing Director from May 6, 1946 to May 5, 1951

Zdroj: IMF [online]. Dostupné z <<http://www.imf.org>> [2008-02-03] [22]